

บทที่ 3

บทบาทของ “โอนูก” และสถานการณ์ในคองโก ปีค.ศ.1960-1964

3.1 บทบาทของ “โอนูก” (ONUC) และสถานการณ์ในคองโก ปีค.ศ.1960

“โอนูก” เข้าไปในคองโกหลังจากกลางเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ.1960 ขณะนั้นคองโกอยู่ในขั้นกบฏแล้ว กลไกในการบริหารของรัฐบาลและการให้บริการอันจำเป็นอยู่ในลักษณะที่ล้มละลายแล้วเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทางด้านเศรษฐกิจนั้นก็เกือบจะหยุดนิ่งโดยสิ้นเชิงแล้ว การแทรกแซงทางทหารของเบลเยียมได้ทำให้ชาวคองโกเกิดความเกลียดชังและเกิดความหวาดกลัวเนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถที่จะรับผิดชอบเช่นภาวะปกติได้ ภารกิจในการรักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อยเพื่อให้บริการอันจำเป็นและเพื่อให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจดำเนินไปตามปกติจึงตกเป็นภาระทั้งหมดของกองกำลังสหประชาชาติที่เข้าไปประจำอยู่¹

เมื่อกองกำลังสหประชาชาติเดินทางมาถึงคองโก วันที่ 14 กรกฎาคม นายชอมเบไม่ยอมอนุญาตให้ทหารสหประชาชาติเข้าสู่ดินแดนคองโก เขากล่าวว่า “ทหารเบลเยียมจะต้องคงอยู่ในคองโกต่อไป มิเช่นนั้นก็จะเกิดสถานการณ์วุ่นวายอย่างเช่นที่ได้เกิดขึ้นในสาธารณรัฐคองโกขณะนี้” นอกจากนั้น นายกรัฐมนตรีคองโกยังได้ทำการประท้วงอย่างรุนแรงต่อนายฮัมมาร์โซลต์ในการที่สหประชาชาติได้ตกลงเรียกร้องให้เบลเยียมถอนทหารออกจากคองโกอีกด้วย²

3.1.1 เสขาริการสหประชาชาติรายงานความก้าวหน้าขั้นแรก (18 กรกฎาคม ค.ศ.1960)

ในรายงานขั้นแรกเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหประชาชาติในคองโก นายฮัมมาร์โซลต์ได้แจ้งว่ามีประเทศในแอฟริกา 5 ประเทศ สัญญาที่จะส่งทหารจำนวนกว่า 4,000 คนให้สหประชาชาติ ในจำนวนนี้ทหาร 3,500 คน ได้เข้าไปอยู่ในคองโกแล้ว (คือทหารจากเอธิโอเปีย 460 คน จากกานา 770 คน จากโมร็อกโก 1,250 คน และจากตูนิเซีย 1,020 คน) ส่วนทหารจากกินีอีก 700 คน จะเดินทางไปคองโกก่อนสุดสัปดาห์นี้³

¹ Thant, View from the U.N., p.106.

² ริชาร์ด ไอ มิลเลอร์, การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของด็อก ฮัมมาร์โซลต์, หน้า 666-667.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 667.

การได้รับความร่วมมือจากประเทศในแอฟริกาเหล่านี้นับว่าขั้นแรกของการสร้างกองทัพสหประชาชาติในคองโกได้เสร็จสิ้นลงแล้ว ขั้นที่ 2 ก็จะรวมทหารจากประเทศในยุโรป 3 ประเทศ และประเทศในเอเชียและในลาตินอเมริกาทวีปละ 1 ประเทศ พร้อมกันนั้นสหประชาชาติได้ตกลงอนุญาตให้สวีเดนถอนทหารจำนวน 635 คนจากหน่วยทหารสวีเดนซึ่งปฏิบัติการอยู่ในกองทัพฉุกเฉินสหประชาชาติในกาซาให้ไปทำหน้าที่ในคองโกด้วย⁴

เลขาธิการสหประชาชาติได้ขอความช่วยเหลือในเรื่องสัมภาระเครื่องบินขนส่งอาหารและสิ่งจำเป็นอื่นๆจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ แคนาดา เดนมาร์ก ฝรั่งเศส อินเดีย สหภาพโซเวียต อังกฤษ สหรัฐฯและสวีเดนให้สัตยาบันที่จะช่วยเหลือในเรื่องอาหาร สำนักเลขาธิการสหประชาชาติได้ติดต่อขอความช่วยเหลือบางประการจากประเทศทั้งหมด 27 ประเทศด้วยกัน⁵

ในปีพ.ศ. 2511 ปัญหาอันยุ่งยากเกี่ยวกับการถอนทหารเบลเยียม เลขาธิการสหประชาชาติได้อ้างคำแถลงของเบลเยียมเองว่าการเกี่ยวข้องกับขบวนการทหารของเบลเยียมมีขอบเขตเฉพาะในสถานการณ์เกี่ยวกับการพิทักษ์ชาวเบลเยียม ส่วนในสถานการณ์อื่นๆ กองบัญชาการทหารเบลเยียมพร้อมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของ “โอนุก” เลขาธิการสหประชาชาติได้รายงานว่าเขาได้ทราบข่าวว่าหน่วยทหารเบลเยียมบางหน่วยได้เดินทางออกจากเมืองลีโอโปลด์วิลล์เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม หลังจากที่ทหารสหประชาชาติได้เดินทางมาถึง⁶

ส่วนบทบาทของ “โอนุก” นั้น นายฮัมมาร์โซลด์กล่าวว่า “โอนุก” จะมีบทบาทเป็นกองกำลังรักษาความสงบชั่วคราว (a temporary security force) ที่จะให้ความช่วยเหลือในการรักษากฎหมายและระเบียบในคองโก และช่วยในการปกป้องชีวิตและทรัพย์สิน โดยจะช่วยดูแลการถอนกำลังอย่างเป็นระเบียบของเบลเยียม และจะกำจัดการแทรกแซงจากภายนอกใดๆ ในทัศนะของนายฮัมมาร์โซลด์ “โอนุก” ควรที่จะดำเนินการภายใต้หลักการดังต่อไปนี้⁷

1. “โอนุก” ควรจะเข้ามาในคองโกโดยได้รับฉันทามติ (consent) จากรัฐบาลคองโก
2. “โอนุก” ไม่ควรที่จะดำเนินการใดๆที่จะทำให้ตนเข้าไปเป็นฝ่ายในความขัดแย้ง

⁴ เรื่องเดียวกัน , หน้า 667-668.

⁵ เรื่องเดียวกัน , หน้า 668.

⁶ เรื่องเดียวกัน , หน้า 668-669.

⁷ Findlay , *The blue helmets' first war? : Use of force by the UN in the Congo 1960-1964* , p. 4.

3. “โอนุก” ควรจะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสหประชาชาติโดยตรง
4. “โอนุก” ควรมีอิสระในการเคลื่อนกำลัง (freedom of movement) ภายในดินแดนที่ปฏิบัติการ (ตามที่ระบุในข้อตกลงกับรัฐบาล)* และจะได้รับความสะดวกในการติดต่อสื่อสารเท่าที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติการ
5. “โอนุก” ควรที่จะรับกองกำลังส่วนใหญ่จากประเทศในแอฟริกา ก่อน และจะไม่มีภารกิจกองกำลังของสมาชิกถาวรคณะมนตรีความมั่นคง

ในส่วนเกี่ยวกับการใช้กำลังนั้น นายฮัมมาร์โซลด์ เสนอให้การปฏิบัติการดำเนินการในหลักการเช่นเดียวกันหลักการที่ได้รับการพิสูจน์แล้วของกองกำลังฉุกเฉินที่ 1 ของสหประชาชาติ (UNEF1) ในซีนาย (Sinai) ซึ่งหมายความว่า “โอนุก” จะสามารถใช้กำลังได้เพียงแค่ป้องกันตนเอง (self-defence) เท่านั้น จะมีการใช้กำลังเป็นทางเลือกสุดท้าย (last resort) รวมทั้งจะไม่ใช่ผู้ “ริเริ่มในการใช้กำลังทางทหาร” (military initiatives) อันใด นอกจากนั้น นายฮัมมาร์โซลด์ยังกล่าวอีกว่า กองกำลังจะไม่ถูกใช้เพื่อบีบบังคับการแก้ปัญหาทางการเมืองใดๆที่ยังค้างคาอยู่ หรือ มีอิทธิพลต่อดุลแห่งอำนาจในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง” นายฮัมมาร์โซลด์กล่าวว่าเหตุผลในการปฏิบัติการทางการเมืองในกรณีนี้ก็คือสมาชิกสหประชาชาติมิได้ส่งกองกำลังเพื่อการปฏิบัติการบีบบังคับ (an enforcement operation) ในทัศนะของนายฮัมมาร์โซลด์ “โอนุก” สามารถช่วยเหลือชาวคองโกในรูปแบบของความเป็นกลางมากกว่าพยายามใช้กำลังเพื่อแก้ไขปัญหา อย่างน้อยที่สุดนายฮัมมาร์โซลด์เชื่อว่าเพียงแค่การส่งกองกำลังสหประชาชาติซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเกียรติยศและอำนาจของคณะมนตรีความมั่นคงรวมทั้งของชุมชนระหว่างประเทศเข้าไปยังคองโกก็สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้⁸

3.1.2 การประชุมคณะมนตรีความมั่นคง (20-22 กรกฎาคม ค.ศ.1960)

ในการประชุมครั้งนี้ผู้แทนส่วนมากสนับสนุนข้อมติอันไม่รุนแรงที่เสนอร่วมกันโดย คูนิเยียและซีลอน ข้อมตินี้เพียงย้ำความในมติวันที่ 14 กรกฎาคม ซึ่งให้อำนาจในการดำเนินการอันจำเป็นแก่เลขาธิการสหประชาชาติ และเรียกร้องให้เบลเยียมถอนกำลังทหารออกจากคองโก ส่วนหนึ่งของข้อมตินี้เรียกร้องให้ตัวแทนชำนาญพิเศษของสหประชาชาติ “ให้พร้อมที่จะช่วยเหลือ

* ดูรายละเอียดข้อตกลงระหว่างสหประชาชาติกับรัฐบาลคองโกได้ในภาคผนวก ค.

⁸ Ibid., pp.4-5.

เลขานุการสหประชาชาติถ้าได้รับการขอร้อง” ซึ่งนับว่าเป็นการกระทำครั้งแรกในวิกฤตการณ์
คองโก ข้อมติวันที่ 22 นี้เพียงแต่เพิ่มความกดดันให้มากขึ้นกว่าข้อมติวันที่ 14 แต่ก็มิได้กำหนด
วิธีการที่รุนแรงเนื่องจากเกรงว่าฝรั่งเศสหรือไม่กี่อังกฤษอาจใช้สิทธิยับยั้ง⁹ จุดอ่อนของข้อมตินี้คือ
ข้อมตินี้มีได้ให้แนวทางว่า รัฐบาลคองโกควรได้รับความช่วยเหลืออะไร หรือ “โอนุก” ควรทำ
อย่างไร การจัดการทั้งหมดยังคงอยู่ที่เลขานุการสหประชาชาติ ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจาก
สำนักงานเลขานุการสหประชาชาติ ภายใต้หลักการ “ปล่อยให้ดักจัดการ” (leave it to Dag)
เช่นเดียวกันกับข้อมติคองโกข้อมติแรก¹⁰

ภายหลังจากข้อมติคองโกฉบับที่ 2 ในวันที่ 22 กรกฎาคม นายฮัมมาร์ โซลต์ดำเนินการอย่าง
รวดเร็ว และโดยปราศจากแนวทางใดๆจากคณะมนตรีความมั่นคง ในวันดังกล่าวเขาได้แต่งตั้ง
นายพลคาร์ล วอน ฮอน (General Carl von Horn) ชาวสวีเดน หัวหน้าหน่วยงานควบคุมการหยุดยิง
ของสหประชาชาติในตะวันออกกลาง (the UN Truce Supervision Organization ; UNTSO) เป็นผู้
บัญชาการกองกำลังสูงสุด (Supreme Force Commander) (สายการบังคับบัญชาการของ “โอนุก”
นั้นต่อมาได้กลายเป็นบรรทัดฐานสำหรับการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ) อำนาจการบังคับบัญชา
กองกำลังนั้นอยู่กับเลขานุการสหประชาชาติแต่เขาโอนอำนาจให้แก่ผู้บัญชาการกองกำลังสูงสุด
(ต่อมาเรียกว่าตำแหน่งดังกล่าวว่าผู้บัญชาการกองทัพ Force Commander) โดยผ่านผู้แทนพลเรือน
อาวุโสของเขาในบริเวณที่ปฏิบัติการ และผ่านผู้แทนพิเศษของเลขานุการสหประชาชาติ (the
Special Representative of the Secretary General ; SRSG ต่อมาเรียกตำแหน่งดังกล่าวว่า เจ้าหน้าที่
รับผิดชอบงาน Officer -in-Charge) *¹¹

วันที่ 26 กรกฎาคม กองกำลังสหประชาชาติในคองโกมีกำลังพลมากกว่า 8,000 นายที่ถูก
จัดส่งไปยังจังหวัดต่างๆในคองโก ยกเว้น จังหวัดคาคังกา (การจัดส่งกำลังครั้งนี้ถือเป็นการจัดส่ง
กำลังที่รวดเร็วที่สุดครั้งหนึ่งของสหประชาชาติ) นายราล์ฟ บันช์ (Ralph Bunche) ได้รับการแต่งตั้ง
ให้เป็นผู้บัญชาการกองทัพชั่วคราว (Force Commander ad interim) จนกว่าการเดินทางมาถึงของ
นายพลวอน ฮอน (von Horn)¹²

⁹ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์, การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคองโก ฮัมมาร์ โซลต์, หน้า 672-673.

¹⁰ Findlay, The blue helmets' first war? : Use of force by the UN in the Congo 1960-1964, p.5.

¹¹ Ibid. ดูรายละเอียดเกี่ยวกับผู้แทนพลเรือนและผู้แทนทางทหารของสหประชาชาติในคองโก ตลอดปี
ค.ศ.1960-1964 ได้ในภาคผนวก ง.

¹² Ibid.

ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ เบลเยียมได้ถอนกำลังทั้งหมดออกจากคองโก ยกเว้น ที่จังหวัด คาคังกา เลขาธิการสหประชาชาติได้เห็นว่าเบลเยียมควรที่จะถอนกำลังออกจากคาคังก้าด้วยเมื่อภารกิจของสหประชาชาติครอบคลุมคองโกทั้งหมด รัฐบาลเบลเยียมตอบว่าจะไม่มีการต่อต้านการเข้าสู่จังหวัดคาคังก้าของกองกำลังสหประชาชาติในส่วนของกองกำลังเบลเยียมและเจ้าหน้าที่ซึ่งทำงานให้กับกองทัพคองโก (Force publique) ภายใต้สนธิสัญญามิตรภาพ (Treaty of Friendship)¹³

3.1.3 นายฮัมมาร์โซลด์เดินทางไปคองโก (28 กรกฎาคม – 2 สิงหาคม ค.ศ.1960)

ในวันที่ 29 กรกฎาคม และในวันรุ่งขึ้นนายฮัมมาร์โซลด์ได้พบปะกับคณะรัฐมนตรีของคองโกในการประชุมครั้งแรก เขาขอให้รัฐบาลคองโกมีความอดทนโดยเฉพาะการเข้าสู่คาคังก้าของสหประชาชาติ และการถอนทหารเบลเยียม รายงานกระแสหนึ่งกล่าวว่านายฮัมมาร์โซลด์ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเขาถือว่าคาคังก้ารวมอยู่ในอำนาจของสหประชาชาติที่จะปฏิบัติการในคองโกด้วย¹⁴

วันที่ 29 กรกฎาคม รัฐบาลเบลเยียมได้ประกาศว่าจะถอนทหารของตนประมาณ 1,500 คน กลับคืนสู่เบลเยียมในไม่ช้า (ในขณะนั้นเบลเยียมมีทหารอยู่ในคองโกประมาณ 10,000 คน)¹⁵

การประชุมครั้งที่ 2 ระหว่างนายฮัมมาร์โซลด์กับคณะรัฐมนตรีคองโก (วันที่ 30 กรกฎาคม) นับว่าค่อนข้างอลเวง โดยรัฐบาลคองโกได้เรียกร้องให้เลขาธิการสหประชาชาติส่งทหารสหประชาชาติเข้าไปในจังหวัดคาคังก้าต่างๆที่เบลเยียมคัดค้านก็ตาม¹⁶ รัฐบาลกลางคองโกเข้าใจผิดในบทบาทของ “โอนูก” เป็นอย่างมาก พวกเขาคาดหวังให้ “โอนูก” ใช้กำลังทันทีเมื่อเดินทางมาถึงคองโก เพื่อทำการขับไล่กองกำลังเบลเยียม จักรกุ่มและกักขังทหารรับจ้างต่างชาติ (foreign mercenaries) ยุติการแยกตัวของจังหวัดคาคังก้า และการแยกตัวของจังหวัดอื่นๆ นายโทมัส กันซ่า (Thomas Kanza) ผู้แทนคองโกในสหประชาชาติ กล่าวว่า “รัฐมนตรีของเราหวังว่าข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงควรที่จะถูกใช้โดยปราศจากปัญหาหลักใดๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีกองกำลังบนพื้นที่ซึ่งสามารถใช้กำลังในกรณีจำเป็น”¹⁷ ทศนคติดังกล่าวทำให้มีรายงานข่าวกระแส

¹³ Sharma , *Politics of peace and UN General Assembly* ,p.154.

¹⁴ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์ , *การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคองโก ฮัมมาร์โซลด์* ,หน้า 681-682.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน,หน้า 682.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

¹⁷ Findlay , *The blue helmet's first war? : Use of force by the UN in the Congo 1960-1964* ,p.30.

หนึ่งแจ้งว่าการประชุมครั้งนี้มีผลให้นายฮัมมาร์โซลด์ค่อนข้างจะคลายความมั่นใจเกี่ยวกับความสำเร็จของสหประชาชาติในคองโก¹⁸

ในระยะเวลาอีก 2-3 วันต่อมา นายฮัมมาร์โซลด์พยายามที่จะเพ่งเล็งหาทางในอันที่จะป้องกันสงครามกลางเมือง ไม่ให้เกิดขึ้นเกี่ยวกับกรณีจังหวัดคองโก นายชอมเบต้องการให้กองทัพเบลเยียมคงอยู่ในคองโกต่อไปอีก และเขาได้กล่าวว่าจะไม่ยอมตกลง “ปล่อยให้กองทัพสหประชาชาติเข้ามาในคองโก เราไม่มีความจำเป็นต้องใช้และไม่ต้องการทหารสหประชาชาติ และถ้าทหารสหประชาชาติขึ้นเข้ามาทหารคองโกก็จะเริ่มยิงต่อสู้ทันที” นายชอมเบกล่าวถึงนายลูมูบวาว่าเป็น “ผู้ที่มีความคิดรุนแรง พวกคอมมิวนิสต์ ผู้ที่กระโดดขึ้นมามีอำนาจซึ่งไม่มีความรู้เลยเกี่ยวกับการดำเนินงานทางอุตสาหกรรมหรือในวิธีการปกครองประเทศ”¹⁹

3.1.4 ปัญหาคองโก

ในวันที่ 3 สิงหาคม นายชอมเบกล่าวว่าเขาจะทำการต่อต้านการเข้าสู่คองโกของกองกำลังสหประชาชาติ และจะทำการต่อต้านด้วยกำลัง ถ้าจำเป็น นอกจากนั้นเขายังปฏิเสธที่จะทำการปลดนายทหารและที่ปรึกษาชาวเบลเยียมตามที่สหประชาชาติได้ร้องขออีกด้วย²⁰

ที่เมืองลีโอโปลด์วิลล์ในวันเดียวกันกองบัญชาการสหประชาชาติได้ประกาศว่าทหารสหประชาชาติจะเคลื่อนเข้าสู่คองโกตามเวลาที่กำหนดไว้ นายฮัมมาร์โซลด์ได้ออก “คำแถลงชี้แจงเหตุการณ์” จากสำนักงานสหประชาชาติในนิวยอร์ก ย้ำให้เห็นว่ากองทัพสหประชาชาติมิได้อยู่ในคำสั่งของรัฐบาลคองโก และจะไม่ใช่ “คู่พิพาทในการขัดกันภายใน” ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น คำแถลงนี้ประสงคที่จะให้นายชอมเบเกิดความมั่นใจว่าสหประชาชาติมิได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของรัฐบาลคองโกในการที่จะเข้ายึดครองจังหวัดคองโก²¹

ในวันรุ่งขึ้น (4 สิงหาคม) นายบันช็็กก็ได้เดินทางไปยังเมืองเอลิซาเบทวิลล์เพื่อพบกับนายชอมเบและช่วยหาวิธีการรักษาหน้าซึ่งนายชอมเบอาจใช้เป็นเหตุผลในการอนุญาตให้ทหาร

¹⁸ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์, การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคองโก ฮัมมาร์โซลด์, หน้า 682.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 682-683.

²⁰ Sharma, *Politics of peace and UN General Assembly*, p.154.

²¹ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์, การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคองโก ฮัมมาร์โซลด์, หน้า 685-686.

สหประชาชาติเข้ามาในคางก้า ผู้สังเกตการณ์ส่วนมากเชื่อว่านายชอมเบเพียงแต่ต้องการชู่เท่านั้น และก็จะตกลงในที่สุดถ้าสหประชาชาติจะช่วยหาวิธีการรักษาหน้าอันเป็นที่พอใจให้ได้²²

หลังจากประชุม 2 ชั่วโมงครึ่ง นายชอมเบได้แถลงว่ากองทัพสหประชาชาติจะไม่เข้ามาในคางก้าถึงแม้ว่านายบันชังจะมีได้ให้คำคำประกันแก่เขาในเรื่องนี้ก็ตาม ระหว่างที่นายบันชังเดินทางกลับไปยังเมืองลีโอบิลด์วิลล์เพื่อรายงานแก่นายฮัมมาร์โซลด์ เขาได้สังเกตเห็นรถบรรทุกและถังน้ำเปล่าจำนวนมากสะสมไว้ใกล้สนามบินของเมืองเอลิซาเบทวิลล์ซึ่งคงจะเป็นการเตรียมพร้อมที่จะใช้ในลานบินเพื่อเป็นการขัดขวางไม่ให้เครื่องบินบรรทุกทหารสหประชาชาติร่อนลงได้²³

ในวันที่ 5 สิงหาคม เหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างประหลาดเนื่องจากนายฮัมมาร์โซลด์ได้ตัดสินใจว่าทหารสหประชาชาติจะไม่เข้าไปในคางก้าตามที่ได้กำหนดไว้ เขาตกลงที่จะเรียกประชุมฉุกเฉินของคณะมนตรีความมั่นคงในวันอาทิตย์ที่ 7 สิงหาคม แทน นายฮัมมาร์โซลด์เลิกล้มแผนการที่จะส่งทหารสหประชาชาติเข้าไปในคางก้าเนื่องจากความมุ่งมั่นของนายชอมเบที่แสดงให้เห็นว่าจะต่อต้านทหารสหประชาชาติโดยกำลังถ้าจำเป็น²⁴

3.1.5 การประชุมคณะมนตรีความมั่นคง (8-9 สิงหาคม ค.ศ. 1960)

ในการประชุมครั้งนี้นอกเหนือจากการที่นายฮัมมาร์โซลด์กล่าวหารัฐบาลคองโกว่าขาดความอดทน รวมทั้งกล่าวพาดพิงถึงการสร้างความไม่ไว้เนื้อเชื่อใจของเบลเยียมในคองโกแล้ว เลขานุการสหประชาชาติยังได้คัดค้านต่อการที่จะให้ทหารสหประชาชาติเข้ารบพุ่งเพื่อเข้ายึดจังหวัดคางก้านอกจากคณะมนตรีความมั่นคงจะให้อำนาจอย่างชัดเจนในเรื่องนี้ นอกจากนั้นการกระทำเช่นนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากประเทศที่ได้ส่งทหารเข้าร่วมในหน่วย “โอนูก” ด้วย นายฮัมมาร์โซลด์เสนอแนะให้คณะมนตรีความมั่นคง “ยืนยันตามเจตนารมณ์และข้อเรียกร้องนี้ได้ปรากฏในข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงเพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้น” นอกจากนั้นเขายังมีความคิดว่าคณะมนตรีความมั่นคง “อาจแถลงออกอย่างเปิดเผยถึงสิ่งที่ได้เคยกล่าวไว้แล้วโดยทางอ้อม คือชี้ให้เห็นว่าข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงจะมีการปฏิบัติอย่างเต็มที่และในทุกๆ ส่วนของดินแดนคองโกรวมทั้งคางก้า”²⁵

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 686.

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 686-687.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 687.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 687-689.

ผู้แทนสหภาพโซเวียตได้นำเสนอข้อมติรุนแรงซึ่งสั่งให้เลขาธิการสหประชาชาติ “ดำเนินการอย่างเด็ดขาดโดยไม่หยุดยั้งจากการใช้วิธีการบีบบังคับทุกวิถีทางที่จำเป็นเพื่อให้มีการถอนทหารเบลเยียมออกจากคองโกโดยทันที และเพื่อให้การกระทำด้านบูรณภาพของสาธารณรัฐคองโกสิ้นสุดลง” นอกจากนี้ผู้แทนโซเวียตยังได้อ้างว่าคณะมนตรีความมั่นคงได้ให้อำนาจแก่ “โอนูก” ในการต่อต้านการขัดขวางอันอาจเกิดขึ้น และด้วยเหตุนี้จึงควรมีการเปลี่ยนแปลงกองบัญชาการสหประชาชาติเสียใหม่ถ้ามีความสามารถจะปฏิบัติตามคำสั่งของคณะมนตรีความมั่นคงได้ ผู้แทนโซเวียตมิได้กล่าวโจมตีเลขาธิการสหประชาชาติ หรือดร.บันช์เป็นการส่วนตัว และในคำเริ่มต้นก็ได้กล่าวชมเชยการปฏิบัติการอันเข้มแข็งของนายฮัมมาร์โซลด์และสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ²⁶

นายฮัมมาร์โซลด์ กล่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อแถลงของโซเวียตในเรื่องกองบัญชาการสหประชาชาติโดยชี้ให้เห็นว่าตัวเขาเองมิใช่ผู้บัญชาการทหาร สหประชาชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการส่งทหารสหประชาชาติเข้าไปในคองโก²⁷

ในตอนท้ายของการอภิปรายผู้แทนโซเวียตได้เรียกให้มีคำสั่งแก่กองทัพสหประชาชาติให้ใช้กำลังรบพุ่งเข้าสู่จังหวัดคองโกถ้าจำเป็น นายฮัมมาร์โซลด์ได้ตอบโต้ข้อเสนออย่างหนักแน่นและโดยทันที เขาย้ำถึงข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงที่กล่าวว่ากองทัพสหประชาชาติจะดำเนินการเพื่อป้องกันตนเองเท่านั้น แล้วเสริมว่า “ข้าพเจ้าโดยความคิดส่วนตัวไม่คิดว่าเราจะช่วยประชาชนแอฟริกันโดยการกระทำที่เป็นเหตุให้ชาวแอฟริกันรบพุ่งกันเอง หรือชาวคองโกฆ่ากันเอง”²⁸

ข้อมติของตุนิเซียและซีลอนได้รับการอนุมัติด้วยคะแนนสนับสนุน 9 คะแนน ไม่มีผู้คัดค้าน ส่วนฝรั่งเศสและอิตาลีงดออกเสียง ข้อมตินี้ได้กล่าวถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงานของสหประชาชาติ “ด้วยความพอใจ” ยืนยันถึงอำนาจที่ข้อมติคณะมนตรีความมั่นคง (วันที่ 14 และ 22 กรกฎาคม) ได้ให้แก่เลขาธิการสหประชาชาติ เรียกร้องให้รัฐบาลเบลเยียม “ถอนทหารออกจากคองโกโดยทันทีตามระยะเวลาซึ่งเลขาธิการสหประชาชาติจะเป็นผู้กำหนด” แถลงถึงความจำเป็นในการที่ทหารสหประชาชาติจะเข้าสู่คองโกเพื่อปฏิบัติตามข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคง และได้ยืนยันอีกครั้งหนึ่งว่ากองทัพสหประชาชาติมิได้มีส่วนเป็น “คู่พิพาทหรือผู้เข้าเกี่ยวข้องหรือเพื่อ

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 689.

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 690.

²⁸ เรื่องเดียวกัน.

ก่อให้เกิดอิทธิพลต่อผลอันเกิดจากการขัดกันภายใน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับปกครองหรือเรื่องใด ๆ ก็ตาม”²⁹

ข้อมตินี้เป็นการสนับสนุนข้อมติเดิมของคณะมนตรีความมั่นคงโดยใช้คำแรงขึ้นในการเรียกร้องให้เบลเยียมถอนทหารออกจากคองโก และได้ยืนยันถึงความเป็นกลางของสหประชาชาติ ข้อมตินี้ประสงค์จะให้ทุกฝ่ายเกิดความพอใจตามสมควร แต่ก็มีได้หวังให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดความพอใจโดยสิ้นเชิง³⁰ นอกจากนี้เลขาธิการสหประชาชาติยังได้จัดตั้ง คณะกรรมการที่ปรึกษาคองโก (an advisory committee on the Congo) ขึ้นมา คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยตัวแทนจากประเทศ 18 ประเทศ ที่จัดส่งกองกำลังให้แก่ “โอบูก”³¹

3.1.6 นายฮัมมาร์โซลต์เดินทางกลับไปคองโกอีก (12 -15 สิงหาคม ค.ศ. 1960)

นายฮัมมาร์โซลต์พร้อมด้วยผู้ติดตามชาวสวีเดนอีก 220 คนได้เดินทางไปจังหวัดคองโกในวันที่ 12 สิงหาคม เครื่องบินของนายฮัมมาร์โซลต์ต้องวนสนามบินอยู่ 3 รอบก่อนร่อนลง และเมื่อเดินทางมาถึงนายฮัมมาร์โซลต์รองจนกระทั่งเครื่องบินบรรทุกทหารสหประชาชาติอีก 2 ลำ (ในจำนวนทั้งหมด 5 ลำ) ลงสู่สนามบินเรียบร็อย เขาจึงเดินทางขึ้นรถยนต์ไปสู่ท่าเทียบเรือที่จัดไว้เฉพาะ เป็นอันว่าสหประชาชาติได้เข้าสู่คองโกในที่สุด³²

หลังจากนี้สหประชาชาติก็เริ่มเสริมกำลังในคองโกอย่างรวดเร็ว ทหารสวีเดนเข้าควบคุมสนามบินเมืองเอลิซาเบทวิลล์จากพลร่มเบลเยียมโดยทันที และการกระทำอันนี้ก็เป็นเปิดทางให้ทหารสหประชาชาติเดินทางมาสมทบเพิ่มอีกในวันรุ่งขึ้น ในตอนเช้าเครื่องบินลำเลียงทหารโมริออคโค และสวีเดนจากเมืองลีโอโปลด์วิลล์บินเข้าสู่สนามบินเมืองเอลิซาเบทวิลล์ทุกๆ 10 นาที ส่วนทางภาคตะวันออกของคองโกก็ได้มีการลำเลียงทหารสหพันธรัฐมาลีและทหารชุดานโดยทางรถไฟ ในตอนเย็นวันรุ่งขึ้นกำลังทหารสหประชาชาติในคองโกมีจำนวนมากกว่า 1,300 คน และในวันรุ่งขึ้นอีก 700 คน³³

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 690-691.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 691.

³¹ Sharma . *Politics of peace and UN General Assembly* .p. 155.

³² ริชาร์ด ไอมิลเลอร์ , *การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคองโก ฮัมมาร์โซลต์* , หน้า 692-693.

³³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 693-694.

3.1.7 การแตก رأอย่างเปิดเผยระหว่างนายฮัมมาร์โซลด์กับนายลุมบา

วันที่ 12 สิงหาคม ได้มีการเปิดเผยจากเมืองลิโอโปลด์วิลล์ถึงข้อความในบันทึกของนายฮัมมาร์โซลด์เกี่ยวกับข้อผิดพลาดวันที่ 9 สิงหาคม ของคณะมนตรีความมั่นคง บันทึกนี้ได้ใช้ตัวอย่างจากกรณีเลบานอน ซึ่งให้เห็นถึงการที่กองทัพสหประชาชาติอาจมีฐานะอยู่ระหว่างกำลังของกลุ่มพิพาทสองฝ่ายโดยไม่เข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ โดยเปรียบเทียบตัวอย่างนี้กับวรรคที่ 4 ของข้อมติคณะมนตรีความมั่นคง (วันที่ 9 สิงหาคม) บันทึกนี้ได้เปิดเผยให้เห็นว่ากองทัพสหประชาชาติจะใช้เพื่อ “ยับยั้งหรือบังคับรัฐบาลของรัฐให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง” ในนามของรัฐบาลกลางไม่ได้ ตัวอย่างเช่นไม่สามารถที่จะใช้อุปกรณ์ของสหประชาชาติ “ในการลำเลียงผู้แทนพลเรือน หรือทหารซึ่งอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของรัฐบาลกลางไปยังคาตังก้าอันเป็นการขัดต่อการตกลงของรัฐบาลคาตังก้า” กองทัพสหประชาชาติ “ไม่มีหน้าที่หรือมีสิทธิที่จะคุ้มครองเจ้าหน้าที่พลเรือนหรือทหารซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางเมื่อเดินทางเข้ามาในคาตังก้า นอกเหนือไปจากหน้าที่ทั่วไปในการรักษาความสงบเรียบร้อยเท่านั้น” ในตอนสำคัญตอนหนึ่งบันทึกนี้ได้ชี้ให้เห็นว่ากองทัพสหประชาชาติ “จะไม่ปฏิบัติการใดๆทั้งสิ้นในเรื่องการปกครองหรือเรื่องใดๆก็ตาม”³⁴

บันทึกนี้ได้สร้างความไม่พอใจแก่นายกรัฐมนตรีคองโกซึ่งหวังที่จะใช้กองทัพสหประชาชาติเป็นกองทัพส่วนตัวของตน นอกจากนั้นนายกรัฐมนตรีคองโกคิดว่าเลขานุการสหประชาชาติดูถูกตนในการไม่เข้าเยี่ยมระหว่างที่ไปพักอยู่ชั่วคราวในเมืองลิโอโปลด์วิลล์ก่อนออกเดินทางไปเมืองเอลิซาเบทวิลล์³⁵ ความไม่พอใจนี้ถึงขีดสุดในวันที่ 15 สิงหาคม นายลุมบาได้โจมตีนายฮัมมาร์โซลด์อย่างรุนแรงโดยกล่าวว่ารัฐบาลและประชาชนคองโกหมดความเชื่อมั่นในตัวนายฮัมมาร์โซลด์ นายลุมบาได้กล่าวว่านายฮัมมาร์โซลด์ขาดสติจะธรรมและยังพาดพิงถึงการใช้ทหารสวีเดนในคาตังก้าว่าเพราะ “ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างราชวงศ์เบลเยียมกับสวีเดน” นายฮัมมาร์โซลด์ปฏิเสธข้อกล่าวหาของนายลุมบาโดยตอบว่าเขาไม่ต้องการที่จะได้เสียง “คำกล่าวที่ไม่มีเหตุผล” และพร้อมที่จะนำเรื่องนี้เสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคง นายลุมบากล่าวว่ามีได้กล่าวหาอย่างใดเลยเพียงแต่ “เปิดเผยข้อเท็จจริงเท่านั้น”³⁶

ปัญหาที่แท้จริงอยู่ที่ว่ากองทัพสหประชาชาติจะมีฐานะเป็นตัวแทนอิสระในคองโกหรือว่าจะอยู่ในความควบคุมของนายลุมบา นายกรัฐมนตรีคองโกวิตกว่าการสร้างกำลังเจ้าหน้าที่สหประชาชาติในคองโกอย่างมากอาจจะทำให้คองโกอยู่ในสภาพเป็นดินแดนภายใต้ภาวะ

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 694-695.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 695-696.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 696-697.

ทรัสต์อย่างไม่เป็นทางการ (ในบางประการก็นับว่าเป็นความจริง) นายลูมูมบาคัดค้านการกระทำนี้ เพราะถือว่าเป็นการคุกคามและขัดต่ออำนาจของตน³⁷

ถึงตอนนี้ นายฮัมมาร์โซลด์ไม่มีทางเลือกนอกจากจะเรียกประชุมคณะมนตรีความมั่นคงอีกครั้งหนึ่ง³⁸

3.1.8 คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีก (21-22 สิงหาคม ค.ศ.1960)

ในระหว่างการประชุมครั้งนี้ นายฮัมมาร์โซลด์เสนอวิธีปฏิบัติการบางอย่างซึ่งอาจนับว่าเป็นการประนีประนอมคือ³⁹

1. ขอมรับว่า “การจำแนกผู้แทนประเทศ (ที่ได้ส่งทหารไปร่วมใน “โอนูก”) ยังไม่เป็นที่พอใจ” และนายฮัมมาร์โซลด์ได้เสนอที่จะรับผู้เชี่ยวชาญจากประเทศคอมมิวนิสต์ถ้ามีคุณสมบัติที่ต้องการ ผู้แทนโซเวียตได้คัดค้านว่าบุคคลชาวอเมริกันและจากประเทศตะวันตกได้เข้าควบคุมการปฏิบัติการครั้งนี้

2. นายฮัมมาร์โซลด์ได้เรียกนายบันช ผู้แทนส่วนตัวของเขาให้กลับมาจากคองโก และได้แต่งตั้งนายราชชวอร์ ดายัล (Rajeshwar Dayal) ชาวอินเดียดำรงตำแหน่งนี้แทน เนื่องจากนายบันชได้ตกเป็นเป้าการวิพากษ์วิจารณ์ของนายลูมูมบา

เลขาธิการสหประชาชาติผู้ที่จะเสนอให้ถอนหน่วย “โอนูก” ออกจากคองโกถ้า นายลูมูมบายังคงดำเนินการที่จะขยาย “ความไม่ไว้วางใจและความไม่เป็นมิตรอันสร้างขึ้นมาระยะมีจุดประสงค์ทางการเมือง”⁴⁰

การประชุมคณะมนตรีทั้ง 3 ครั้งในระหว่างวันที่ 21-22 สิงหาคม ยุติลงโดยมิได้ดำเนินการเป็นทางการแต่อย่างใด ประธานคณะมนตรีความมั่นคงได้กล่าวในการปิดประชุมว่าเลขาธิการสหประชาชาติเรียกร้องให้มีการประชุม “เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น” ประธานคณะมนตรี

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 697.

³⁸ เรื่องเดียวกัน.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 698-699.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 699.

มนตรีความมั่นคงแน่ใจว่าเลขาธิการสหประชาชาติได้รับความเข้าใจที่ชัดเจนตามความต้องการ และเชื่อว่าเป็นสิ่งช่วยเหลือเลขาธิการสหประชาชาติในการปฏิบัติหน้าที่ต่อไป⁴¹

นายฮัมมาร์ โซลด์เรียกประชุมครั้งนี้เนื่องจากต้องการที่จะแสดงแสนยานุภาพ เขาต้องการที่จะให้นายกรัฐมนตรีคองโกเข้าใจลึกซึ้งว่าฐานะของเลขาธิการสหประชาชาติมิใช่ของนายลูมบา เป็นฐานะที่ได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากชาวโลก นายฮัมมาร์ โซลด์เชื่อว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการดิ้นรนใหม่เพราะมีอยู่แล้วถึง 3 ข้อติดด้วยกัน แต่คิดว่าการแสดงความเชื่อมั่นในการปฏิบัติการของนายฮัมมาร์ โซลด์นับว่าเป็นการเพิ่มพูนฐานะของเขาในการติดต่อกับนายลูมบา อย่างไรก็ตามนายฮัมมาร์ โซลด์ต้องเสียดสีในความสำเร็จอันนี้ทางด้านอื่น คือ การวิพากษ์วิจารณ์อันทวีขึ้นจากนายลูมบาและจากสหภาพโซเวียต⁴²

3.1.9 คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีก (9-17 กันยายน ค.ศ. 1960)

คองโกได้รับเอกราชมาแล้ว 10 สัปดาห์ และสหประชาชาติก็ได้เข้าเกี่ยวข้องกับเพื่อให้ความสงบเรียบร้อยกลับคืนมาเป็นเวลา 7 สัปดาห์แล้ว แต่ความยุ่งยากก็ดูเหมือนจะยิ่งเพิ่มมากขึ้น วันที่ 5 กันยายน ประธานาธิบดีคาซาอูบู ได้เรียกให้นายคอร์ดีย์ (Cordier) เข้าพบที่พระราชวัง นายคาซาอูบู ได้แจ้งให้นายคอร์ดีย์ทราบถึงเหตุผลในการเรียกเขาเข้ามาพบว่าเขาจะทำการรัฐประหาร (a coup d'etat) พร้อมกันนั้นนายคาซาอูบูได้ยื่นรายชื่อของผู้ที่เขาต้องการให้ “โอนุก” ทำการจับกุมเพื่อให้การดำเนินการรัฐประหารเป็นไปอย่างราบรื่น ในรายชื่อดังกล่าวนั้นมีรายชื่อของนายลูมบา และผู้สนับสนุนที่มีอิทธิพลของเขาอีก 6 คน นอกจากนั้นยังได้ร้องขอให้ “โอนุก” ให้ความคุ้มครองถ้ามีเหตุจำเป็น การร้องขอในประเด็นแรกได้รับการปฏิเสธจากนายคอร์ดีย์ นายคอร์ดีย์ให้เหตุผลหลักในการปฏิเสธว่า “โอนุก” มิได้รับอนุญาตให้เข้าแทรกแซงในกิจการภายใน (internal affairs) ของคองโก และมีได้รับอานัติ (mandate) ที่ให้อำนาจในการจับกุมประชาชน ส่วนการร้องขอในประเด็นหลังนั้นได้รับการตอบรับจากนายคอร์ดีย์⁴³

หลังจากที่ได้แจ้งให้นายคอร์ดีย์ทราบถึงความต้องการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ประธานาธิบดีคาซาอูบู ได้ทำการประกาศปลดนายรัฐมนตรีลูมบาและรัฐมนตรีอีก 6 คน ออกจากตำแหน่ง และได้ทำการแต่งตั้งนายโจเซฟ อิลลิโอ (Joseph Iléo) (ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งในการคองโก (ABAKO) ของนายคาซาอูบู) เป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ นายลูมบาตอบโต้การกระทำของ

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 699-700.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 700.

⁴³ Carl C. son von Horn , *Soldiering for peace* (New York : Mckay , 1967), pp.206-207.

ประธานาธิบดีคาซาวูด้วยการประกาศปลดนายคาซาวูกลับ นายลูมูบาให้เหตุผลในครั้งนี้ว่า ประธานาธิบดีไม่สิทธิ์ที่จะปลดนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ นายลูมูบายังได้ทำการเตือน สหประชาชาติและประเทศตะวันตกมิให้เข้าแทรกแซงในปัญหานี้อีกด้วย⁴⁴

สิ่งที่ทำให้ “โอนูก” หนักใจก็คือความช่วยเหลือที่นายลูมูบาจะได้รับจากโซเวียต “โอนูก” กังวลใจกับการที่เครื่องบินของโซเวียตจากเมืองสแตนลีย์วิลล์ จะเดินทางมายังสนามบินนคิลิ (N'Djili) พร้อมกับกลุ่มทหารกองโก ซึ่งจะทำให้ “โอนูก” ไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ได้ ด้วยเหตุนี้ นายคอร์ดีย์ได้ขอคำแนะนำจากนายพลวอน ฮอน เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว นายพลวอน ฮอนให้ความเห็นว่า “โอนูก” ควรที่จะทำการปิดสนามบินหลักทั้งหมด ในที่สุดนายคอร์ดีย์ได้สั่งปิด สนามบินทั้งหมด ยกเว้น เพื่อการสัญจรสำหรับสหประชาชาติเท่านั้น การดำเนินการในครั้งนี้ นายคอร์ดีย์ไม่มีเวลาที่จะปรึกษากับนายฮัมมาร์โซลด์ นอกจากนี้ นายคอร์ดีย์ยังได้ขอให้นายพลวอน ฮอน ส่งกองกำลังเข้าควบคุมสถานีวิทยุและระงับการกระจายเสียงด้วย (วันที่ 12 กันยายน สถานีวิทยุได้รับการเปิดให้ใช้อีกครั้ง อีก 2 วันต่อมา คือในวันที่ 14 กันยายน สนามบินทั้งหมดก็เปิดใช้ สำหรับการเดินทางตามปกติอีกครั้ง)⁴⁵

การกระทำดังกล่าวของนายคอร์ดีย์ได้ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากมาย ในขณะที่ นายลูมูบาไม่สามารถใช้สถานีวิทยุออกอากาศแสดงทัศนะของเขาต่อประชาชนกองโกได้อีก ประธานาธิบดีคาซาวูกลับสามารถใช้วิทยุกระจายเสียงซึ่งมีกำลังแรงสูงมาจากเมืองบราซซาวิลล์ ข้ามแม่น้ำมายังกองโก (ประธานาธิบดี แอเบ ฟุลเบิร์ต ยูลู (Abbe Fulbert Youlou) แห่งสาธารณรัฐ กองโก (ของฝรั่งเศส) ซึ่งมีเมืองบราซซาวิลล์เป็นเมืองหลวง เป็นชนเผ่าเดียวกันกับประธานาธิบดี คาซาวู)⁴⁶

การปลดกันและกันระหว่างประธานาธิบดี และนายกรัฐมนตรีทำให้กองโกตกอยู่ในความวุ่นวายทั้งทางรัฐธรรมนูญและทางการเมือง ได้เกิดการแบ่งแยกเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานี้ในหมู่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ เลขาธิการสหประชาชาติถูกโจมตีอย่างรุนแรงจากประเทศคอมมิวนิสต์ ข้อโต้แย้งหลักของประเทศเหล่านี้ก็คือว่านายฮัมมาร์โซลด์มิได้ดำเนินตามข้อมติ คณะมนตรีความมั่นคงอย่างตรงไปตรงมาและอย่างเป็นกลาง นอกจากนี้ผู้แทนสหภาพโซเวียต (คือ นายโซลิน) ยังได้กล่าวปกป้องการให้ความช่วยเหลือแต่ฝ่ายเดียวของสหภาพโซเวียตที่มีต่อ นาย

⁴⁴ Ibid., pp.208-209.

⁴⁵ Ibid., pp.209-211.

⁴⁶ Thant , View from the U.N., p.115.

ลุ่มมบาว่าโซเวียตได้รับการร้องขอจากรัฐบาลที่ซบถกรมตามกฎหมายในคองโก ด้วยเหตุนี้การกระทำของโซเวียตจึงไม่ถือเป็นการละเมิดต่อข้อมติคณะมนตรีความมั่นคง⁴⁷

นายลุ่มมบากล่าวหาอย่างรุนแรงว่านโยบายของสหประชาชาติได้ช่วยสนับสนุนฝ่ายศัตรูของตน การดำเนินของ “โอนูก” เกิดปัญหายุ่งยากเพราะความช่วยเหลือเพิ่มเติมซึ่งนายลุ่มมบาได้รับจากสหภาพโซเวียต นายชอมเบก็ได้รับความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากเบลเยียม และสหรัฐก็ได้ดำเนินการทำนองเดียวกันต่อประธานาธิบดีคาซาอูบู⁴⁸

ถึงตอนนี้สหภาพโซเวียตและนายกรัฐมนตรีกองโกเกิดความไม่พอใจในการกระทำ 2 อย่างของสหประชาชาติ คือ การเข้าควบคุมสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อป้องกันไม่ให้นายลุ่มมบากล่าวคำปราศรัย (อันที่จริงแล้วการห้ามปราศรัยนี้รวมถึงประธานาธิบดีคาซาอูบูด้วย) และคำสั่งห้ามมิให้เครื่องบินโคชินจากสนามบินโดยมิได้รับอนุญาต นายลุ่มมบาเรียกร้องที่จะควบคุมสนามบินทั้งหมด และก็ได้ขู่ว่าจะให้ทหารสหประชาชาติออกจากคองโกถ้าสหประชาชาติไม่ยินยอมตามคำร้องขอ⁴⁹

ในส่วนของประเทศตะวันตกนั้นส่วนใหญ่แล้วสนับสนุนแนวทางของเลขาธิการสหประชาชาติ ผู้แทนชาวอิตาลี นายรจิดิโอ ออสตونا (Rigidio Ostona) กล่าวว่าการกล่าวหาเลขาธิการสหประชาชาติของโซเวียตนั้น เท่ากับเป็นการลดความน่าเชื่อถือ บั่นทอนและทำให้สหประชาชาติหมดอำนาจลง กลุ่มประเทศตะวันตกกล่าวหาการแทรกแซงโดยลำพังของโซเวียตในคองโกว่าโซเวียตควรรับผิดชอบในปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นในคองโก โซเวียตได้เข้ามาเพิ่มการต่อสู้แย่งชิงอำนาจโดยให้การสนับสนุนฝ่ายในความขัดแย้งในคองโก⁵⁰

ส่วนประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และประเทศในแอฟริกา มีจุดยืนระหว่าง 2 กลุ่มข้างต้น จุดยืนพื้นฐานของกลุ่มนี้คือ การแทรกแซงโดยประเทศภายนอกใดๆนอกจากสหประชาชาติ มีแต่จะก่อให้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นในคองโก ส่วนใหญ่แล้วประเทศเหล่านี้พอใจกับความพยายามของเลขาธิการสหประชาชาติ อย่างไรก็ตาม ความแตกแยกในกลุ่มนี้ก็มีเช่นกันโดยเฉพาะประเทศในแอฟริกา กินี กานา และสหสาธารณรัฐอาหรับ เห็นว่าวัตถุประสงค์เบื้องต้นของสหประชาชาติก็

⁴⁷ Sharma , *Politics of peace and UN General Assembly* ,pp.157-158.

⁴⁸ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์ , *การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคองโก ฮัมมาร์โซลด์* , หน้า 703-704.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 704.

⁵⁰ Sharma , *Politics of peace and UN General Assembly* ,p. 158.

ควรจะสนับสนุนนายกรัฐมนตรีลูมบา ส่วนประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาพูดส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนประธานาธิบดีคาซาอูบู⁵¹

วันที่ 9 กันยายน คณะมนตรีความมั่นคงได้เริ่มประชุมกันอีก 4 ชั่วโมง อันเป็นผลให้เกิดการประชุมอีกหลายครั้งต่อมา หลังจากที่ประชุมได้ลงมติคัดค้าน (ด้วยคะแนนเสียง 6 ต่อ 3) ข้อเสนอของโซเวียตที่จะย้ายการประชุมคณะมนตรีความมั่นคงไปยังเมืองลิโอโปลด์วิลล์ตามความต้องการของนายลูมบาแล้ว เลขาธิการสหประชาชาติได้รายงานการปฏิบัติการของสหประชาชาติต่อที่ประชุม นายฮัมมาร์โซลต์ได้กล่าวสนับสนุนการที่สหประชาชาติเข้ายึดสถานีวิทยุกระจายเสียงและสนามบินว่าเป็นความจำเป็นเพื่อรักษาความเป็นกลาง และกล่าวว่านายคาซาอูบูมีตำแหน่งเป็น “ประมุขของรัฐซึ่งสหประชาชาติจะต้องรับรอง และซึ่งคำกล่าวของนายกรัฐมนตรีคองโกมิได้มีผลให้สิทธิของประมุขของรัฐหมดสิ้นไป”⁵²

วันที่ 13 กันยายน คณะมนตรีความมั่นคงได้ลงมติ (ด้วยคะแนนเสียง 9 ต่อ 2) ให้เลื่อนการประชุมไปจนกว่าประธานคณะมนตรีความมั่นคงจะตกลงเรียกประชุมอีก เป็นอันว่ายุติการประชุมอันเป็นที่ห้าของคณะมนตรีความมั่นคงเกี่ยวกับกรณีคองโก การประชุมครั้งล่าสุดนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจเพิ่มขึ้นของโซเวียตต่อการกระทำของเลขาธิการสหประชาชาติซึ่งโซเวียตเชื่อว่าเป็นการกระทำลำเอียงเข้าข้างประธานาธิบดีคาซาอูบู และต่อการที่เลขาธิการสหประชาชาติดำเนินการอันเป็นการทำหายนโยบายโซเวียตในคองโกด้วย⁵³

ในการประชุมครั้งนี้ นายโซลิน ผู้แทนโซเวียต ได้โจมตีเลขาธิการสหประชาชาติ โดยกล่าวหาว่าเขาร่วมมือกับประเทศนาโตในแผนการของพวกเขาเพื่อช่วยเหลือเบลเยียมในการคงอยู่ในคองโก และกล่าวหาเลขาธิการสหประชาชาติในการเลือกผู้เชี่ยวชาญจากประเทศตะวันตก (บุคคลที่วาคือ นายบันซ์ และนายคอร์เดีย) นายโซลินกล่าวว่าเลขาธิการสหประชาชาติกำลังจัดตั้ง trusteeship ของสหประชาชาติขึ้นในคองโก⁵⁴

ผู้แทนสหรัฐฯ ได้กล่าวถึงการโจมตีของสหภาพโซเวียตครั้งนี้ว่าเป็น “คำกล่าวที่โหดและบิดเบือนความจริงที่สุดอันหนึ่งที่ข้าพเจ้าจำเป็นต้องฟังมา”⁵⁵

⁵¹ Ibid., pp. 158-159.

⁵² ริชาร์ด ไอมิลเลอร์, การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคองโก ฮัมมาร์โซลต์, หน้า 704-705.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 705.

⁵⁴ Dayal, *Mission for Hammarskiöld: The Congo crisis*, p. 82.

⁵⁵ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์, การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคองโก ฮัมมาร์โซลต์, หน้า 706.

นายฮัมมาร์โฮลต์ได้กล่าวตอบโต้อย่างรุนแรงที่สุดเช่นเดียวกันโดยเตือนว่า “ข้าพเจ้าคิดว่า ความสำคัญของการปฏิบัติการของสหประชาชาติซึ่งประเทศในแอฟริกาเข้าใจดีไม่สมควรที่จะมีอุปสรรคโดยถือว่าประเทศเหล่านี้ถูกชักนำไปในทางที่ผิดเพราะการกล่าวหาอันได้รับข้อเท็จจริงที่ผิด หรือไม่เข้าใจสถานการณ์ หรือตีความการกระทำของสหประชาชาติไปในทางที่ผิด”⁵⁶

คุณิเยียร์ร่วมกับซีลอน โขเวียดและสหรัฐฯต่างก็นำเสนอข้อมติของตนต่อที่ประชุม ข้อมติของคุณิเยียร์และซีลอนซึ่งเป็นข้อมติเดียวที่มีการลงคะแนนได้เรียกร้องให้ทุกประเทศ “ยับยั้งการกระทำใดๆอันอาจเป็นการทำลายบูรณภาพและเอกราชทางการเมืองของสาธารณรัฐคองโก” นอกจากนั้นข้อมตินี้ยังได้ห้ามไม่ให้ “การช่วยเหลือทางการทหารใดๆส่งไปยังคองโกนอกจากกระทำในนามสหประชาชาติ” ข้อห้ามนี้ก็จะเป็นการยับยั้งมิให้โขเวียดให้ความช่วยเหลือทางการทหารโดยตรงแก่คองโกนอกจากกระทำผ่านสหประชาชาติ⁵⁷

โขเวียดใช้สิทธิยับยั้ง (ครั้งที่ 90) ต่อข้อมตินี้ อันเป็นที่น่าประหลาดเพราะโดยทั่วไปผู้สังเกตการณ์หวังว่าโขเวียดถึงแม้จะไม่ชอบข้อมตินี้ก็คงจะงดไม่ออกเสียงมากกว่าที่จะใช้สิทธิยับยั้งต่อต้านเจตนารมณ์ของประเทศกลุ่มแอฟโฟร-เอเชีย ผู้สังเกตการณ์ชี้ให้เห็นว่าเป็นโอกาสแรกที่โขเวียดได้คัดค้านต่อข้อเสนอของกลุ่มแอฟโฟร-เอเชีย อย่างเปิดเผย⁵⁸

วันที่ 17 กันยายน สหรัฐฯได้เรียกให้มีการประชุมฉุกเฉินของสมัชชา ผู้แทนโขเวียดได้ร้องขอให้สหรัฐฯอธิบายการกระทำนี้เพราะว่าวาระประชุมสมัยของสมัชชามีขึ้นในอีกเพียง 2 วันข้างหน้า ผู้แทนสหรัฐฯให้เหตุผลว่า “สหประชาชาติจะต้องกระทำการเพื่อป้องกันคองโกจากการบ่อนทำลาย” นอกจากนั้นผู้แทนสหรัฐฯยังได้กล่าวว่าการใช้สิทธิยับยั้งของโขเวียดเป็นการแสดงให้เห็นว่าโขเวียด “ไม่ต้องการให้สหประชาชาติดำเนินการสำเร็จตามความมุ่งหมายในคองโก เพราะต้องการสร้างคองโกให้เป็นบริวารของตน”⁵⁹

นอกจากเหตุผลที่ได้กล่าวแล้วการกระทำอย่างรวดเร็วของสหรัฐฯเพื่อให้สมัชชาพิจารณาปัญหานี้ก็มีเหตุผลอื่นเพิ่มเติมด้วย คือ⁶⁰

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 707.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 707-708.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 708

1. เพื่อดึงเอาการริเริ่มและบทบาทสำคัญของครุสซอพให้เปลี่ยนมือมาอยู่กับสหรัฐฯ
2. เพื่อให้มีการสนับสนุนนโยบายของสหรัฐฯ
3. เพื่อให้มีการแตกร้าวระหว่างโซเวียตกับประเทศกลุ่มแอฟโฟร-เอเชีย

ในวันที่ 14 กันยายน ขณะที่คณะมนตรีความมั่นคงทำการพิจารณาปัญหาของโกอยู่ พันเอกโจเซฟ โมบูตู เสนาธิการทหารกองทัพบุกได้เข้าควบคุมการปกครอง และได้สั่งปิดรัฐสภา พร้อมกับออกกฎหมายในนามของประธานาธิบดีคาซาบุงู สั่งจับลุมุมบาและรัฐมนตรีคนอื่นๆอีกบางคน ภายใต้กฎหมายแม่บทของคองโก (Fundamental Law ; Loi Fondamentale) การสั่งจับนายกรัฐมนตรีนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา และสมาชิกคณะรัฐมนตรีคนอื่นๆเสียก่อน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรัฐสภาถูกปิดจึงไม่มีทางที่จะขอความเห็นชอบเช่นนั้นได้ เพราะฉะนั้นโดยความเห็นชอบของนายฮัมมาร์โซลด์ นายค้ายัลจึงป้องกันมิให้ฝ่ายทหารมาจับกุม นายลุมุมบาและผู้นำคนอื่นๆ⁶¹

15 กันยายน หลังจากที่พันเอกโมบูตูประกาศว่ากองทัพได้เข้าทำการควบคุมปกครองประเทศแล้ว นายลุมุมบาได้ลี้ภัยในที่ทำการของนายทหารฝ่ายกานาซึ่งร่วมในกองกำลังของสหประชาชาติ ณ ที่ทำการใหญ่ของกองทัพคองโกในเมืองลีโอบอลด์วิลล์ บ่ายวันเดียวกันนั่นเอง ประธานาธิบดีคาซาบุงูและนายกรัฐมนตรีที่เพิ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่ คือ นายอิลลีโอ ได้ขอให้ทางกองกำลังสหประชาชาติทำการจับกุมตัวนายลุมุมบา แต่นายค้ายัลกลับปฏิเสธอย่างแข็งขันไม่ยอมทำตามคำขอร้องนั้น โดยชี้ให้เห็นว่าขั้นตอนดังกล่าวอยู่นอกเหนืออำนาจที่กองกำลังสหประชาชาติจะทำได้ ในวันเดียวกันนั่นเองนายลุมุมบารู้สึกว่าตนเองกำลังจะได้รับอันตรายจึงได้ขอความช่วยเหลือจากกองกำลังของทางฝ่ายกานา และโดยได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกบางคนของกองตำรวจภูธรพานายลุมุมบาหลบหนีออกนอกค่ายพักในตอนกลางคืน และเข้าไปอาศัยอยู่ในบ้านของเอกชน ดังนั้น ค้ายัลจึงให้กองกำลังของสหประชาชาติเข้าล้อมบ้านพักนั้นไว้ ทำให้กลุ่มนายคาซาบุงูและโมบูตูไม่พอใจ (ซึ่งทำให้นายค้ายัลกลายเป็นบุคคลไม่พึงปรารถนา (persona non grata) นับตั้งแต่วันแรกที่กลุ่มคาซาบุงูและโมบูตูได้เข้าครองอำนาจ)⁶²

⁶¹ Thant , View from the U.N. , p.120.

⁶² Ibid.

นายลูมูมาได้รับการคุ้มครองจากสหประชาชาติจนถึงวันที่ 27 พฤศจิกายน ค.ศ.1960 เมื่อเขาออกจากบ้านไปอย่างลึกลับซึ่งหวังว่าจะไปถึงเมืองสแตนลีย์วิลล์อันเป็นแหล่งตั้งสมุทกำลัอันเข้มแข็งของเขา⁶³

3.1.10 การประชุมฉุกเฉินครั้งที่ 4 ของสมัชชา (17-19 กันยายน ค.ศ. 1960)

ในการประชุมครั้งนี้ผู้แทนสหรัฐฯให้เหตุผลในการเรียกประชุมครั้งนี้ว่า “เพื่อพิจารณาให้แจ้งชัด และเพื่อสนับสนุนอำนาจของสหประชาชาติ” ในคองโก ผู้แทนสหรัฐฯถือหลักว่าสหประชาชาติจะต้องเป็นแหล่งภายนอกแหล่งเดียวที่ให้ความช่วยเหลือแก่คองโก ด้วยเหตุนี้ “เราจึงหาทางยืนยันและเพิ่มกำลัง” ให้แก่อำนาจซึ่งได้มอบให้แก่เลขาธิการสหประชาชาติแล้ว⁶⁴

นายโซลินแห่งโซเวียตซึ่งเป็นผู้อภิปรายคนต่อไปได้กล่าวอย่างรุนแรงโจมตีสหรัฐฯและเลขาธิการสหประชาชาติ โดยกล่าวว่าสหรัฐฯได้เป็นผู้ “บ่อนทำลาย” การประชุมคณะมนตรีความมั่นคง นายโซลินกล่าวหาเลขาธิการสหประชาชาติในการปฏิบัติการในคองโกว่าเลขาธิการสหประชาชาติมิได้แสดงให้เห็นแม้แต่ “ความเป็นกลางเพียงแต่น้อย” และการกระทำของเลขาธิการสหประชาชาติเป็นการปฏิบัติตามนโยบายของประเทศกลุ่มนาโต นายโซลินกล่าวต่อไปว่าการหลอกลวงของเลขาธิการสหประชาชาติได้เปิดโอกาสให้ประเทศกลุ่มนาโตใช้สหประชาชาติเป็นเครื่องกำบังเจตนาารมณ์ของตนในคองโก⁶⁵ นายฮัมมาร์โซลด์ตอบโต้โดยแถลงต่อที่ประชุมสมัชชาว่าที่ประชุมนี้ “รู้จักข้าพเจ้าดีพอว่าข้าพเจ้าไม่ประสงค์ที่จะดำรงตำแหน่งนี้ต่อไปถ้าหากการดำรงตำแหน่งนี้มิได้เป็นไปได้ไปเพื่อประโยชน์อันดีที่สุดของสหประชาชาติ”⁶⁶

นายไควซัน แซคกี (Quaison Sackey) แห่งกานา ได้เสนอร่างข้อมติในนามของประเทศในกลุ่มแอฟโฟร – เอเชีย ซึ่งมีลักษณะคล้ายข้อมติอันเดียวกับที่โซเวียตได้ใช้สิทธิยับยั้งในคณะมนตรีความมั่นคง ข้อมติดังกล่าวได้เรียกร้องให้เลขาธิการสหประชาชาติ (1) ช่วยเหลือรัฐบาลคองโกในการฟื้นฟูและธำรงรักษากฎหมายและระเบียบทั่วทั้งคองโก (2) ปกป้องความเป็นเอกภาพ บูรณภาพแห่งดินแดน และอิสรภาพทางการเมือง (3) เรียกร้องให้รัฐสมาชิกยับยั้งการกระทำใดๆทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมในการจัดหาอาวุธ นอกไปจากโครงการความช่วยเหลือของสหประชาชาติ (4) เรียกร้องการแก้ไขปัญหาโดยวิธีการสันติวิธีในความขัดแย้งภายใน...โดยชาวคองโกเอง และเพื่อ

⁶³ Ibid., pp. 120-121.

⁶⁴ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์ . การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคองโก ฮัมมาร์โซลด์ . หน้า 721.

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 721-722.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 722.

ช่วยในกระบวนการนี้ คณะกรรมการที่ปรึกษาของโก (the Advisory Committee on the Congo) ได้จัดตั้งคณะกรรมการประนีประนอม (a Conciliation Commission) ขึ้นโดยมีประเทศกลุ่มแอฟโฟร -เอเชีย เป็นสมาชิก⁶⁷

ผู้แทนประเทศตะวันตกบางประเทศได้คัดค้านเป็นการส่วนตัวต่อข้อความอันขาดความแน่นอนของข้อเสนอนี้ โดยให้เหตุผลว่าจะไม่เป็นการยับยั้งให้โซเวียตส่งรถบรรทุก หรือเครื่องบินพลเรือนไปยังคองโกเพื่อใช้เกี่ยวกับ “ทางพลเรือน”⁶⁸ ผู้แทนบางคนเชื่อว่าพรรคหนึ่งของข้อมติที่เรียกร้องให้นายฮัมมาร์โซลด์ “ช่วยเหลือรัฐบาลกลางคองโกในการให้กลับคืนมา และรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยในดินแดนคองโกทั้งหมด” คุณล้ายจะขัดกับนโยบายไม่เข้าเกี่ยวข้องกับกิจการภายในของเลขาธิการสหประชาชาติ⁶⁹

ทั้งๆที่มีผู้คัดค้านข้อมติเป็นการส่วนตัวพร้อมกับการวิพากษ์วิจารณ์ของโซเวียตที่ได้แสดงระหว่างการประชุม ข้อมตินี้ก็ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมด้วยคะแนนสนับสนุนล้มเหลวคือ 70 คะแนน โดยไม่มีผู้คัดค้าน แต่มีผู้ไม่ลงคะแนนเสียง 11 เสียง และผู้แทนประเทศหนึ่งมิได้เข้าร่วมประชุม ประเทศที่ไม่ออกเสียงคือ กลุ่มโซเวียต สหภาพแอฟริกาใต้ ซึ่งวิตกในการกระทำของสหประชาชาติต่อต้านนโยบายแยกสีผิวของตน ส่วนฝรั่งเศสรู้สึกกระทบกระเทือนต่อการที่สหประชาชาติเข้าเกี่ยวข้องในสงครามแอลจีเรีย⁷⁰

3.1.11 รอบแรกของการประชุมสามัญครั้งที่ 15

การประชุมในครั้งนี้ถือเป็นสมัยแอฟริกัน (an African session) ปัญหาคองโกอยู่เหนือกิจกรรมอื่นๆของสหประชาชาติ⁷¹ ในวันแรกๆของการประชุมครั้งนี้ คำปราศรัยของประธานาธิบดีไอเซนฮาว นายกรัฐมนตรีครุสซอฟ ประธานาธิบดีครูมา และนายกรัฐมนตรีเนห์รู ได้แสดงให้เห็นว่าคะแนนเสียงสนับสนุนล้มเหลว 70 เสียงในการประชุมวาระพิเศษฉุกเฉินนั้นมิได้แก้ปัญหามากนัก⁷²

⁶⁷ Sharma , *Politics of peace and UN General Assembly* , p.159.

⁶⁸ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์ , *การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของด็อก ฮัมมาร์โซลด์* , หน้า 724.

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 725.

⁷¹ Dayal , *Mission for Hammarskjold : The Congo crisis* ,p.91.

⁷² ริชาร์ด ไอมิลเลอร์ , *การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของด็อก ฮัมมาร์โซลด์* , หน้า 726-727.

ประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์กล่าวคำปราศรัยต่อที่ประชุมในวันที่ 22 กันยายน โดยกล่าวถึงสถานการณ์ในคองโกว่าความพยายามของสหประชาชาติได้ “ถูกโจมตีอย่างเปิดเผยโดยไม่กี่ประเทศซึ่งประสงค์จะให้ความวุ่นวายในคองโกยาวนานต่อไปเพื่อผลประโยชน์ของตน” “ประชาชนคองโกมีสิทธิที่จะสร้างประเทศของตนโดยปราศจากการเกี่ยวข้องจากภายนอก ปัญหาที่นี่จะเป็นเครื่องยืนยันให้เห็นว่าสหประชาชาติมีเพียงสามารถพิทักษ์ประเทศใหม่ในแอฟริกาเท่านั้น แต่ยังสามารถพิทักษ์ประเทศอื่นๆจากอิทธิพลภายนอกด้วย”⁷³

ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาเสนอโครงการ “ไม่เกี่ยวข้องในแอฟริกา” 5 ประการด้วยกันคือ (1) การให้คำมั่นจะไม่เกี่ยวข้องในกิจการภายในของประเทศแอฟริกา (2) ความช่วยเหลือให้เกิดความมั่นคงโดยปราศจากการแข่งขันทางกำลังรบอันไร้ประโยชน์แต่ฆ่าอันตราย (3) ความช่วยเหลือฉุกเฉินแก่คองโกเป็นจำนวนเงิน 100 ล้านดอลลาร์ (4) ความช่วยเหลือระหว่างประเทศในการจัดสร้างโปรแกรมแอฟริการะยะยาว (5) ความช่วยเหลือของสหประชาชาติต่อโปรแกรมการศึกษาในแอฟริกา⁷⁴

นายกรัฐมนตรีคริสตอฟกล่าวคำปราศรัยต่อที่ประชุมในวันรุ่งขึ้น ประมุขโซเวียตได้ กล่าวโจมตีสหรัฐอเมริกาอย่างรุนแรง ในการประชุมครั้งนี้เขาได้เรียกร้องให้มีการปฏิวัติต่อต้านประเทศตะวันตกในดินแดนอาณานิคมที่ยังเหลืออยู่ และได้เรียกร้องให้มีการปฏิรูปสำนักเลขาธิการสหประชาชาติเสียใหม่หมด และให้นายฮัมมาร์โซลด์ลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการสหประชาชาติ⁷⁵ นายฮัมมาร์โซลด์ถูกกล่าวหาว่าได้มีส่วนร่วม “การดำเนินงานอันไม่บังควร” ของพวกอาณานิคม ผู้นำโซเวียตได้เรียกร้องสมาชิกให้ “ควมนายฮัมมาร์โซลด์ให้อยู่ในระเบียบและให้การประกันว่านายฮัมมาร์โซลด์จะไม่ใช้ตำแหน่งเลขาธิการสหประชาชาติในทางที่ผิด” และยังสามารถเรียกร้องให้ทหารจากประเทศในแอฟริกาและเอเชียภายใต้ นายลูมบาเท่านั้นที่จะคงอยู่ในคองโกต่อไป⁷⁶ นอกจากนั้นนายคริสตอฟได้เสนอให้เปลี่ยนองค์ประกอบตำแหน่งเลขาธิการสหประชาชาติมาเป็น “กลุ่มบริหารร่วมของสหประชาชาติประกอบด้วยบุคคล 3 คน แต่ละคนจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของกลุ่มประเทศแต่ละกลุ่ม” กลุ่มที่จะมีตัวแทนได้แก่ “ประเทศตะวันตก รัฐสังคมนิยม และรัฐเป็นกลาง”⁷⁷

⁷³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 727.

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 727-728.

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 728.

⁷⁶ Dayal, *Mission for Hammarskjöld : The Congo crisis* ,p.92.

⁷⁷ Ibid. ,pp.92-93.

3 วันต่อมา นายฮัมมาร์โซลด์ได้ใช้สิทธิของเขาได้ตอบคำปราศรัยของนายครุสซอฟ เขา กล่าวว่าปัญหา “มิใช่ปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคล แต่เกี่ยวกับสถาบัน” ทักษะของเลขาธิการสหประชาชาติจะต้องมีรากฐานจากหลักการอันประกอบด้วยอิสรภาพ การเป็นกลาง และการพิจารณาอย่างตรงไปตรงมา” ทักษะเช่นนี้อาจ “กลายเป็นอุปสรรคขัดขวางผู้ที่ต้องการดำเนินการให้สะดวกขึ้น และได้ผลง่ายขึ้นถ้าเลขาธิการสหประชาชาติพร้อมที่จะประนีประนอมกับเจตนารมณ์นี้” ขณะนี้... “ข้าพเจ้าอยากเห็นตำแหน่งเลขาธิการสหประชาชาติพินาศไปโดยการยึดมั่นอย่างแท้จริงในหลักการอิสรภาพ การเป็นกลาง และการพิจารณาอย่างตรงไปตรงมา เสียกว่าที่จะเห็นตำแหน่งนี้เลื่อนลอยไปโดยใช้หลักการสมยอม”⁷⁸

นายฮัมมาร์โซลด์เตือนสมาชิกให้เห็นว่าเลขาธิการสหประชาชาติได้รับความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการในกองโกจากคำตัดสินของคณะมนตรีความมั่นคง “การดำเนินการครั้งนี้เป็นของท่านสมาชิกทั้งหลายจะต้องแสดงให้เห็นว่าต้องการให้ทำอะไร” ข้าพเจ้ายินดีที่จะรับ “คำปรึกษาที่เป็นผล” แต่ก็ไม่มีผู้ใดให้ “ดังนั้นข้าพเจ้าจึงไม่มีทางเลือกนอกจากดำเนินการตามความเชื่อมั่นของข้าพเจ้าเอง โดยใช้หลักการที่ได้กล่าวแล้วเป็นเครื่องนำ”⁷⁹

การอภิปรายปัญหาเริ่มตั้งแต่วันที่ 22 กันยายน จนถึงวันที่ 18 ตุลาคม ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนประมุขกล่าวคำปราศรัยต่อที่ประชุมมากกว่าที่เคยมีมาก็ตาม คำปราศรัยเหล่านี้ก็ได้ช่วยให้สถานการณ์ในกองโกดำเนินไปในทางที่แน่นอนกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม ได้มีความพยายามหลังจากที่จะนำนายลูมบาคืนมาสู่อำนาจอีก⁸⁰

กานา กินี และโซเวียตเป็นตัวตั้งตัวตีในการใช้อิทธิพลที่สหประชาชาติเพื่อให้นายลูมบา กลับคืนมาสู่อำนาจ สหรัฐฯ ดำเนินการต่อต้านกลุ่มสนับสนุนลูมบาอย่างเงียบๆ เพราะเชื่อว่าถ้า นายลูมบากลับคืนมา ความช่วยเหลือและผู้เชี่ยวชาญโซเวียตก็จะติดตามเข้าสู่กองโกด้วย ในปลายเดือนพฤศจิกายน ความตึงเครียดได้ทวีขึ้นเนื่องจากผู้แทนกานาปฏิเสธไม่ยอมออกจากกองโกตาม คำขอร้องของพันเอกโมบูตู ได้เกิดการยิงต่อสู้ในบริเวณบ้านนายเวลเบ็ก (ผู้แทนกานา) และได้มี ทหารและพลเรือนเสียชีวิตหลายคน เหตุการณ์นี้นับเป็นครั้งแรกที่เกิดการปะทะระหว่างทหาร สหประชาชาติกับทหารกองโก (ในวันรุ่งขึ้นนายเวลเบ็กก็เดินทางออกจากกองโก)⁸¹

⁷⁸ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์, การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของค็องโก ฮัมมาร์โซลด์, หน้า 729-730.

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 730.

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 732.

⁸¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 733-734.

วันที่ 27 พฤศจิกายน ค.ศ.1960 นายลูมูмбаได้หลบหนีจากเมืองลีโอบโปลด์วิลล์ สถานที่ที่เขาได้รับการคุ้มครองจากสหประชาชาติเพื่อเข้าร่วมกับผู้สนับสนุนของเขาที่เมืองสแตนลีย์วิลล์ 4 วันต่อมาเขาถูกจับกุมตัวอีกครั้งในเมืองคาไซ (Kasai) โดยกองกำลังของนายพลโมบูตู นายลูมูмбаถูกนำตัวกลับมายังเมืองลีโอบโปลด์วิลล์และถูกคุมขังเพื่อรอการสอบสวน เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สหสาธารณรัฐอาหรับ (the United Arab Republic) ยูโกสลาเวีย อินโดนีเซีย โมร็อกโก มาลี และกินี ประกาศถอนกำลังของตนออกจากกองกำลังสหประชาชาติเพื่อเป็นการประท้วงต่อการปล่อยให้มีการจับกุมตัวนายลูมูмба การตัดสินใจดังกล่าวได้รับการยืนยันอีกครั้งหนึ่งในการประชุมที่คาซาบลังกา (Casablanca) ในช่วงต้นเดือนมกราคม ค.ศ.1961 และในเดือนเมษายนกองกำลังดังกล่าวได้ถอนตัวออกจาก “โอนูก”⁸²

คณะมนตรีความมั่นคงพบปะกันอีกครั้งในวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ.1960 ตามการร้องขอของโซเวียตเพื่อทำการพิจารณาเกี่ยวกับการจับกุมตัวนายลูมูмба นายโซลินผู้แทนโซเวียตต้องการให้มีการปล่อยตัวนายลูมูмба โดยกล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในคองโกก็คือการรักษากฎหมายและระเบียบ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงควรมีการปล่อยตัวนายลูมูмба นอกจากนั้นนายโซลินยังได้กล่าวโจมตีเลขาธิการสหประชาชาติ เบลเย็ชและพันธมิตรนาโตว่ามีส่วนทำให้เหตุการณ์ในคองโกเลวร้ายลง และได้เสนอข้อมติขึ้นกรานให้ปล่อยตัวนายลูมูมบาอีกด้วย⁸³

กลุ่มประเทศตะวันตกและตัวแทนของอาร์เจนตินา มองปัญหาแตกต่างออกไป พวกเขาถือว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นปัญหาภายในที่จะต้องได้รับการแก้ไขโดยชาวคองโกเองโดยปราศจากการแทรกแซงจากสหประชาชาติ และเรียกร้องให้ใช้ข้อมติที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ⁸⁴

ผู้แทนมาลีนำเสนอข้อมติเรียกร้องให้มีการปล่อยตัวนายลูมูмба, เปิดประชุมรัฐสภา, ทำการสอบสวนภายใต้การกำกับของสหประชาชาติต่อเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น และกำจัดการแทรกแซงจากภายนอกทั้งหมด โซเวียตได้นำเสนอข้อมติแก้ไขร่างข้อมติที่เสนอโดยมาลี แต่ข้อมติทั้ง 2 ไม่ผ่านความเห็นชอบจากคณะมนตรีความมั่นคง⁸⁵

⁸² Lefever , *Crisis in the Congo : A United Nations force in action* ,pp.50-51.

⁸³ Sharma , *Politics of peace and UN General Assembly* ,p.160.

⁸⁴ Ibid. , pp. 160-161.

⁸⁵ Ibid.

3.1.12 สมัชชาอภิปรายปัญหาของโกอีก (16-20 ธันวาคม ค.ศ. 1960)

ในระหว่างวันที่ 7 - 14 ธันวาคม คณะมนตรีความมั่นคงได้มีการประชุมกัน 10 ครั้งเกี่ยวกับปัญหาของโก ข้อมติ 3 ฉบับไม่ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุม ปัญหาของโกเปลี่ยนมือมาสู่สมัชชาโดยการร้องขอของอินเดีย และยูโกสลาเวีย⁸⁶

ปัญหาของโกได้รับการอภิปรายอย่างเต็มที่โดยเฉพาะบทบาทของเลขาธิการสหประชาชาติและอำนาจของกองทัพสหประชาชาติในกองโกได้รับความสนใจเป็นพิเศษ การอภิปรายเจาะจงเกี่ยวกับข้อมติ 2 ฉบับ ข้อมติแรก เสนอร่วมกันโดยประเทศ 8 ประเทศ คือ ซิลอน กานา อินเดีย อินโดนีเซีย อิรัก โมร็อกโค สหสาธารณรัฐอาหรับ และยูโกสลาเวีย ข้อมตินี้เรียกร้องให้สหประชาชาติ “ดำเนินการปล่อยนักโทษทางการเมืองทั้งหมดโดยทันที เรียกให้ประชุมรัฐสภาดำเนินการเพื่อป้องกัน “หน่วยกำลังอาวุธต่างๆ” มิให้เข้าเกี่ยวข้องกับการเมืองของประเทศหรือหาความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ให้เจ้าหน้าที่เบลเยียมถอนออกจากกองโกโดยทันที ข้อมติได้รับการแก้ไขครั้งสุดท้ายยังได้เสนอให้แต่งตั้ง “คณะผู้แทนประจำ” เป็นผู้แทนของสมัชชาซึ่งจะไปอยู่ในกองโก และดำเนินงาน “ร่วมมือโดยเต็มที่” กับผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติซึ่งประจำอยู่ที่นั่น⁸⁷

ข้อมติที่ 2 ได้รับการสนับสนุนจากทั้งสหรัฐและอังกฤษ ข้อมติดังกล่าวขึ้นกรณถึงการไม่แทรกแซงในกิจการ “ภายใน” ของกองโก โดยกล่าวว่าเป็นการละเมิดต่ออธิปไตยของรัฐสมาชิกและสร้างความรับผิดชอบที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ให้แก่เลขาธิการสหประชาชาติ⁸⁸

วันที่ 20 ธันวาคม ที่ประชุมสมัชชาได้ลงมติไม่ยอมรับข้อมติทั้ง 2 ข้อมติ ข้อมติที่เสนอโดย 8 ประเทศ พ่ายแพ้ด้วยคะแนนเสียง 28 ต่อ 42 (27 ประเทศงดออกเสียง) ส่วน ข้อมติที่เสนอโดย 2 ประเทศพ่ายแพ้ด้วยคะแนนเสียง 43 ต่อ 22 (32 ประเทศงดออกเสียง) คือขาดไปเพียงคะแนนเดียวที่จะได้รับคะแนนเสียง 2 ใน 3⁸⁹

ในคำแถลงสั้นๆหลังจากการลงคะแนน เลขาธิการสหประชาชาติได้ชี้ให้เห็นถึงการที่ทั้งคณะมนตรีความมั่นคง และสมัชชาไม่สามารถที่จะให้ความกระจ่างชัดแก่อำนาจขององค์การที่ได้

⁸⁶ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์, การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคิก ฮัมมาร์โซลด์, หน้า 738.

⁸⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 738-739.

⁸⁸ Sharma, *Politics of peace and UN General Assembly*, p. 161.

⁸⁹ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์, การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของคิก ฮัมมาร์โซลด์, หน้า 739.

มอบให้แก่เลขาธิการสหประชาชาติในตอนแรก เขากล่าวว่า “ลักษณะอันน่าวิตกที่สุดของความล้มเหลวนี้ก็คือการแสดงการแตกแยกกันขององค์การในปัญหาอันมีความสำคัญยิ่ง ผลดังที่ปรากฏในขณะนี้มิได้เป็นการให้ความสนับสนุนทางจิตใจและทางการเมืองซึ่งจำเป็นจะต้องมีการดำเนินงานในครั้งนี้”⁹⁰

3.2 บทบาทของ “โอนูก” และสถานการณ์ในคองโกปี ค.ศ.1961

ในเดือนมกราคม และต้นเดือนกุมภาพันธ์ สถานการณ์ในคองโกทรุดหนักลงไปอีก การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในวอชิงตันได้ทำให้บทบาทของสหรัฐฯหยุดลงจนกว่ารัฐบาลเคนเนดีจะได้พิจารณาสถานการณ์และดำเนินนโยบายใหม่⁹¹

อดีตนายกรัฐมนตรีลูมบาได้ถูกย้ายการกักขังจากคุกใกล้ๆที่สวิลล์ไปยังคุกห่างไกลกว่าเดิมอีก 1,000 ไมล์ในจังหวัดคาคังกา ในระหว่างการย้ายที่คุมขังนายลูมบาและผู้ช่วยอีก 2 นาย ถูกทำร้ายร่างกายอย่างโหดร้ายและไม่จำเป็นอีก การกระทำการทารุณโดยไม่จำเป็นครั้งนี้ได้รับการประท้วงอย่างรุนแรงจากประเทศกลุ่มแอฟโฟร – เอเชีย และจากโซเวียต และได้เป็นเหตุให้มีการเรียกประชุมคณะมนตรีความมั่นคงในวันที่ 1 กุมภาพันธ์⁹²

3.2.1 คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีก

คณะมนตรีความมั่นคงได้ประชุมกันอีกในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ เลขาธิการสหประชาชาติกล่าวต่อที่ประชุมขึ้นยืนในสถานการณ์อันทรุดลงในคองโก และได้ขออำนาจต่อที่ประชุมในการปลดอาวุธทหารคองโกทั้งหมด ข้อเสนอของเลขาธิการสหประชาชาติตรงกับความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ รัฐบาลสหรัฐฯมีความเห็นว่าความหวังอันเดียวที่จะหลีกเลี่ยงสงครามกลางเมืองในคองโกคือการจัดตั้งรัฐบาลสหพันธรัฐขึ้น โดยให้นายลูมบาเข้าในรัฐบาลผสมนี้ เป็นการแสดงการเปลี่ยนทัศนคติของสหรัฐฯเป็นครั้งที่ 3 ในระยะเวลา 6 เดือน และได้มีผลให้วุฒิสมาชิกสหรัฐฯบางคนได้วิพากษ์วิจารณ์ทำที่นี้อย่างมากมาย กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯสนับสนุนการปลดอาวุธทหารคองโกทั้งหมด และไม่ให้มีการเกี่ยวข้องกับคองโกจากภายนอก⁹³

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน , หน้า 739-740.

⁹¹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 741.

⁹² เรื่องเดียวกัน , หน้า 741-742.

⁹³ เรื่องเดียวกัน , หน้า 742-743.

โซเวียตได้วิพากษ์วิจารณ์เลขธิการสหประชาชาติอีกอย่างรุนแรง แต่ถึงตอนนี้ก็นับว่าเป็นสิ่งธรรมดาเสียแล้ว ประเทศกลุ่มแอฟโฟร – เอเชีย บางประเทศได้วิพากษ์วิจารณ์ความล้มเหลวของสหประชาชาติในการดำเนินการให้นายลูมบากลับคืนมา มีอำนาจ แต่การวิพากษ์วิจารณ์ก็มักจะมีเหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์นอกจากกรณีประเทศมาลีและกินี⁹⁴

คณะมนตรีความมั่นคงเลื่อนการประชุมไปจนถึงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ เพื่อให้โอกาสแก่ผู้แทนประเทศสมาชิกได้ติดต่อขอคำสั่งจากประเทศของตนและเพื่อดำเนินการเจรจาหลังจาก⁹⁵

ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ประธานาธิบดีคาซวูบูได้ประกาศยกเลิกระบบการปกครองทางทหารซึ่งได้มีขึ้นตั้งแต่วันที่ 24 กันยายน ค.ศ.1960⁹⁶

ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ ได้มีข่าวลือเกี่ยวกับการหลบหนีจากที่คุมขังของนายลูมบา ผู้สังเกตการณ์บางคนรวมทั้งเจ้าหน้าที่สหประชาชาติเชื่อว่าข่าวลือนี้ต้องการที่จะปิดกั้นมาตรการมอดิตนายกรัฐมนตรามากกว่า⁹⁷

3.2.2 คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีก (13-21 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1961)

คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีกในวันที่ 13-21 กุมภาพันธ์ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับปัญหาของโก หลังจากระยะเวลาอันยาวนานจากการที่สหประชาชาติไม่สามารถดำเนินการได้ หลายประเทศคิดว่าในสถานการณ์ปัจจุบันควรที่จะมีการดำเนินการที่แน่นอนและชัดเจนจากสหประชาชาติ ตัวแทนจากประเทศกลุ่มแอฟโฟร – เอเชีย (ซีลอน ไลบีเรีย และ ยู เอ อาร์) นำเสนอข้อมติต่อคณะมนตรีความมั่นคง โซเวียตย้ำถึงข้อกล่าวหาต่อเลขธิการสหประชาชาติ และกล่าวถึงความต้องการที่จะจับกุมตัวนายชอมเบและนายพลโมบูตู รวมทั้งทำการปลดนายฮัมมาร์โซลด์ อย่างไรก็ตาม ต่อมาสหภาพโซเวียตได้เปลี่ยนทัศนคติและแสดงความพร้อมที่จะสนับสนุนข้อมติที่เสนอโดยประเทศแอฟโฟร – เอเชีย ส่วนนโยบายของสหรัฐฯภายใต้การนำของประธานาธิบดี เคนเนดีและนายเอดไล สตีเวนสัน (Adlai Stevenson) ก็สนับสนุนข้อมติที่เสนอโดยกลุ่มแอฟโฟร - เอเชีย⁹⁸

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน , หน้า 743-744.

⁹⁵ เรื่องเดียวกัน , หน้า 744.

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁹⁷ เรื่องเดียวกัน , หน้า 745.

⁹⁸ Sharma , *Politics of peace and UN General Assembly* , pp.163-164.

ส่วนสำคัญของข้อมติดังกล่าว (ที่เสนอโดยซีลอน ไลบีเรีย และยู เอ อา) เรียกร้องให้คณะมนตรีความมั่นคง “ดำเนินการอันสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดสงครามกลางเมืองในคองโก รวมทั้งการจัดการให้มีการหยุดยิง การยุติปฏิบัติการทางทหาร การป้องกันการปะทะกัน และในประการสุดท้ายให้สหประชาชาติใช้กำลัง ถ้าจำเป็นเพื่อให้มีการปฏิบัติตามเจตนารมณ์นี้” ข้อมตินี้ยังได้เรียกให้มีการถอนทหารเบลเยียมรวมทั้ง “เจ้าหน้าที่ทหารและกึ่งทหารรวมทั้งที่ปรึกษาการเมืองต่างประเทศ” ซึ่งมีได้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสหประชาชาติออกจากคองโกโดยทันที⁹⁹

คณะมนตรีความมั่นคงได้ลงคะแนนเสียงสนับสนุนข้อมติ (วันที่ 21 กุมภาพันธ์) โดยคะแนน 9 ต่อ 0 โดยมีสมาชิก 2 ประเทศไม่ยอมออกเสียง โซเวียตไม่ลงคะแนนเสียงเนื่องจากไม่ประสงค์ที่จะขัดขวางความปรารถนาของประเทศกลุ่มแอฟโฟร-เอเชีย และนอกจากนั้นถ้าโซเวียตใช้สิทธิยับยั้งก็จะมีผลให้สหประชาชาติเสนอให้มีการประชุมฉุกเฉินของสมัชชาเพื่อพิจารณาเรื่องนี้แทน¹⁰⁰

ข้อมตินี้ นับเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญในการปฏิบัติงานของสหประชาชาติในคองโกเป็นเวลา 8 เดือน ข้อมตินี้ได้ให้อำนาจแก่สหประชาชาติมากกว่าเดิม การเสียชีวิตของนายลูมบาได้เป็นเครื่องกระตุ้นให้คณะมนตรีความมั่นคงดำเนินการอย่างหนักแน่นที่สุดเท่าที่เคยปฏิบัติมาในวิกฤตการณ์นี้¹⁰¹

ข้อมติดังกล่าวถูกวิพากษ์วิจารณ์จากทั้งนายอิลลีโอและนายชอมเบ ทั้ง 2 เกรงว่าข้อมติดังกล่าวอาจถูกใช้เพื่อเล่นงานฝ่ายตน¹⁰² ประธานาธิบดีคาซาวูบูได้ทำการประท้วงต่อข้อมติดังกล่าวโดยกล่าวว่า “ประเทศของเราถูกคุกคามโดยกำลังซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของสหประชาชาติ กองกำลังของเราจะถูกปลดอาวุธ เราได้ทำการประท้วงต่อข้อมติแล้ว แต่การประท้วงด้วยคำพูดเพียงอย่างเดียวดูเหมือนจะไม่เพียงพอ... จึงต้องมีการดำเนินการด้วย... เมื่อเผชิญหน้ากับการควบคุมของสหประชาชาติ ข้าพเจ้าได้มอบหมายคำสั่ง 3 ประการให้แก่ทหารทุกหน่วยดังนี้¹⁰³

1. ให้ทหารทุกหน่วยทำการปกป้องอธิปไตยและเกียรติยศของคองโก

⁹⁹ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์, การทูตเพื่อจัดวิกฤตการณ์ของคองโก ฮัมมาร์โซลด์ หน้า 760.

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 760-761.

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 761.

¹⁰² Lefever, *Crisis in the Congo : A United Nations force in action*, pp.55-56.

¹⁰³ Sharma, *Politics of peace and UN General Assembly*, p.175.

2. ให้ทหารทุกหน่วยปกป้องเกียรติของกองทัพ

3. ให้เหล่าทหารปกป้องอาวุธของตน”

นอกจากนั้นเขายังต้องการให้สหประชาชาติทำการถอดถอนนายราเชชวอร์ คายัล ผู้รับผิดชอบกิจกรรมในคองโก โดยกล่าวหาว่านายคายัลมิได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและเจ้าหน้าที่คองโก* และเพื่อเป็นการตอบโต้ต่อข้อหาดังกล่าว เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์นี้ เจ้าหน้าที่คองโกของเมืองลีโอบิลด์วิลล์ คาคังก้า และคาไซทางใต้ (south Kasai) ได้ทำความตกลงทางทหารเพื่อป้องกันคองโกจากสิ่งที่พวกเขาเรียกว่า “การปกครองของทรราชย์เหนือดินแดนของอดีตอาณานิคมเบลเยียม”¹⁰⁴

ด้วยความกลัวว่ากองทัพคองโก (ANC) จะถูกปลดอาวุธจึงได้นำไปสู่การปะทะกันระหว่างทั้ง 2 ฝ่าย อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 5 มีนาคม ค.ศ.1961 ก็ได้มีการจัดทำข้อตกลงหยุดยิงขึ้นระหว่างสหประชาชาติกับรัฐบาลกลาง ส่วนปัญหาที่สหประชาชาติจะต้องจัดการก็ชัดเจนขึ้นเมื่อนายชอมเบประกาศว่าจังหวัดคาคังก้าพร้อมที่จะทำสงครามกับสหประชาชาติ¹⁰⁵

ขณะเดียวกันทางฝ่ายเบลเยียม รัฐมนตรีต่างประเทศคนใหม่ของเบลเยียมนายปอล-เฮนรี สปาก (Paul – Henry Spaak) แสดงความยินดีที่จะให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติและปฏิบัติตามข้อมติเมื่อวันที่ 21 นี้ อย่างไรก็ตาม แม้ทางการเบลเยียมจะให้ความร่วมมือเพิ่มมากขึ้น ทหารรับจ้างเบลเยียมก็มิได้ถอนตัวออกจากคาคังก้าทั้งหมด บางส่วนที่ถูกส่งกลับประเทศได้เดินทางกลับเข้ามา และดำเนินการในคาคังก้าต่อ¹⁰⁶

คณะกรรมการประนีประนอมเดินทางมาถึงคองโกในวันที่ 31 มกราคม ค.ศ.1961 โดยมีภารกิจในการหาทางแก้ไขปัญหาการแก่งแย่งอำนาจภายในประเทศด้วยวิธีการสันติวิธีโดยได้รับความช่วยเหลือจากประเทศกลุ่มแอฟโฟร-เอเชีย ในระหว่างช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน มีการจัดประชุม 2 ครั้ง เกิดขึ้นระหว่างผู้นำฝ่ายต่างๆในคองโก¹⁰⁷

¹⁰⁴ Ibid. *ในวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ.1961 นายฮัมมาโซล ได้แต่งตั้งนายเมกกี อับบาส (Mekki Abbas) แห่งซูดาน ซึ่งเป็นเลขาธิการฝ่ายบริหารของคณะกรรมการเศรษฐกิจของแอฟริกา ให้ดำรงตำแหน่งผู้แทนพิเศษของเขาในเมืองลีโอบิลด์วิลล์ ดู Thant , View from the U.N. ,pp. 127-128.

¹⁰⁵ Sharma . Politics of peace and UN General Assembly .pp.164-165.

¹⁰⁶ Ibid. ,p. 165.

¹⁰⁷ Ibid.

การประชุมครั้งแรก จัดขึ้นที่เมืองทานานารีฟ (Tananarive) สาธารณรัฐมาลากาซี ประมุขคองโก 18 คนเข้าร่วมการประชุม ยกเว้น นายกิเซนกา ที่ประชุมมีมติเอกฉันท์ให้มีการจัดตั้งสหพันธรัฐโดยเลือกนายคาซาบูให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ตามข้อตกลงนี้ การดำเนินนโยบายภายในประเทศและต่างประเทศเป็นหน้าที่ของคณะมนตรีมตรัฐซึ่งประกอบด้วยประธานาธิบดีคาซาบูและผู้ว่าราชการแต่ละมตรัฐ การตกลงของคณะมนตรีใช้คะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ นอกจากนั้นผู้เข้าร่วมประชุมยังได้ตกลงกันที่จะ “เคารพรัฐเพื่อนบ้านโดยการละเว้นจากการกระทำทางทหาร” การประชุมครั้งนี้นับเป็นก้าวสำคัญอันจะนำไปสู่เสถียรภาพในคองโก¹⁰⁸

การประชุมครั้งที่สอง จัดขึ้นที่เมืองโกกิลแฮตวิลล์ (Cochichatville) การประชุมครั้งนี้เริ่มขึ้นในกลางเดือนเมษายน โดยมีประมุขคองโกทั้งหมด ยกเว้น นายกิเซนกาเข้าร่วมประชุม หลังจากการปรึกษาหารือกันหลายวัน การแตกต่างทางความคิดอย่างเห็นได้ชัดก็เกิดขึ้นในปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างมตรัฐกับรัฐบาลกลาง นายชอมเบได้เสนอให้คองโกเป็นสมาพันธรัฐซึ่งทำให้มีฐานะเป็นรัฐอิสระภายใต้รัฐบาลกลาง นายคาซาบูยืนยันในระบบสหพันธรัฐภายใต้รัฐบาลกลางอันมีอำนาจมากกว่าที่นายชอมเบพร้อมที่จะยินยอม¹⁰⁹

ตั้งแต่วันที่ 24 เมษายน เป็นต้นมา การประลองกำลังความคิดเห็นทั้ง 2 ฝ่ายก็เริ่มขึ้น ในวันที่ 25 เมษายน นายชอมเบเดินทางออกจากที่ประชุมและอีก 2 วันต่อมาก็ถูกจับกุมตัวในขณะที่กำลังจะขึ้นเครื่องบินกลับเมืองเอลิซาเบทวิลล์¹¹⁰

เพื่อตอบสนองต่อคำแนะนำของคณะมนตรีความมั่นคง สมัชชา และเจ้าหน้าที่สหประชาชาติในคองโก รัฐบาลได้มีการจัดประชุมอีกครั้งภายใต้การควบคุมของสหประชาชาติ ในวันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ.1961 ณ มหาวิทยาลัยโลวานเนียม (Lovanium) เมืองลีโอโปลด์วิลล์ ในการประชุมครั้งนี้สหประชาชาติไม่อนุญาตให้ทหาร และตำรวจเคลื่อนย้ายกำลังภายในเมืองระหว่างการประชุมผู้แทนทั้งหมดต้องพักอยู่ที่มหาวิทยาลัย และไม่ได้รับการอนุญาตให้ติดต่อกับโลกภายนอก ผู้แทนทุกคนมิได้รับอนุญาตให้นำ “อาวุธ เงิน หรือเครื่องมือติดต่อสื่อสารใดๆไม่ว่าจะเป็นตอนเข้ามาหาวิทยาลัย หรือตอนออกจากมหาวิทยาลัย”¹¹¹

¹⁰⁸ ริชาร์ด ไอมิลเลอร์, การทูตเพื่อขจัดวิกฤตการณ์ของดัก ฮัมมาร์ โชลด์, หน้า 761-762.

¹⁰⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 764.

¹¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 764-765.

¹¹¹ Levever, *Crisis in the Congo: A United Nations force in action*, pp.53-54.

สองสัปดาห์หลังจากนี้ภายใต้แรงกดดันทางการทูตเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์
รัฐธรรมนูญ ตัวแทนของประธานาธิบดีคาซาวันบู นายซีริล อาคูลา (Cyrille Adoula) ได้รับการ
ยอมรับจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคองโกใน
วันที่ 2 สิงหาคม ค.ศ.1961 นับเป็นการสิ้นสุดความวุ่นวายถึง 11 เดือนนับตั้งแต่มีการปลดนาย
ลูมูмба อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคองโกจะมีรัฐบาลที่ชอบธรรม และได้รับการยอมรับ รัฐบาลก็ยังไม่
สามารถที่จะควบคุมกิจการทางการเมือง และการทหารอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่สามารถที่จะ
ควบคุมจังหวัดทางตอนใต้ได้อย่างค้ำค้ำได้เลย นับแต่นั้นค้ำค้ำกลายเป็นปัญหาสำคัญของทั้ง
รัฐบาลใหม่ และของสหประชาชาติ¹¹²

เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาที่สหประชาชาติจะต้องจัดการคือการแยกตัวออกของจังหวัดค้ำค้ำ
สหประชาชาติตัดสินใจที่จะให้ความช่วยเหลือรัฐบาลนายอาคูลา (Adoula) ซึ่งถือเป็นรัฐบาลที่
ชอบธรรมรัฐบาลเดียวในคองโก เจ้าหน้าที่สหประชาชาติพยายามที่จะจัดให้มีการพบปะกัน
ระหว่างนายชอมเบกับนายอาคูลา แต่ความพยายามในการสร้างความประนีประนอมกลับล้มเหลว
ทหารรับจ้างเบลเยียมยังคงดำเนินการอยู่ในค้ำค้ำ และนายชอมเบยังคงดำเนินนโยบายแยกตัว
อยู่¹¹³

เป็นเวลามากกว่า 5 เดือนผ่านไปนับตั้งแต่มีการผ่านข้อมติเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ที่
เรียกร้องให้มีการถอนตัวของเจ้าหน้าที่เบลเยียมและทหารรับจ้างต่างชาติออก “อย่างทันทีทันใด”
เมื่อการขับไล่ทหารรับจ้างเป็นภารกิจที่สำคัญอันดับแรก รัฐบาลกลางชุดใหม่ได้อนุมัติคำสั่ง
หมายเลข 70 (Ordinance No.70) สำคัญของคำสั่งดังกล่าวเรียกร้องให้ขับไล่ “เจ้าหน้าที่ที่มีใ
ชาวคองโกทั้งหมด และทหารรับจ้างที่ทำงานให้กับกองกำลังค้ำค้ำ” ออกจากคองโก การขับไล่นี้
ไม่รวมถึงที่ปรึกษาต่างชาติที่ได้รับการว่าจ้างจากรัฐบาลกลาง (ตามข้อตกลงระหว่างประธานาธิบดี
คาซาวันบูกับสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 17 เมษายน ค.ศ.1961)¹¹⁴

¹¹² Ibid., p.54.

¹¹³ Sharma , Politics of peace and UN General Assembly ,p.167.

¹¹⁴ Levever , Crisis in the Congo : A United Nations force in action ,p.76.

3.3 “โอบุค” กับการขยายบทบาทด้านการทหาร

3.3.1 ปฏิบัติการรัมพ์พันท์ (Rumpunch) (28 สิงหาคม ค.ศ. 1961)

ปฏิบัติการรัมพ์พันท์ เริ่มขึ้นในเวลา 5 นาฬิกาในตอนเช้าของวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ.1961 มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการจับกุม (apprehend) และอพยพ (evacuate) ทหารรับจ้างในคางก้า และนำไปสู่การต่อสู้ในรอบแรกของสหประชาชาติกับคางก้า ปฏิบัติการนี้นำโดยเสนาธิการทหาร เค. เอ. เอส. ราจา (K. A. S. Raja) ผู้บัญชาการกองกำลังสหประชาชาติในคางก้าได้ทำการจับกุมทหารรับจ้าง 338 คน ในเมืองเอลิซาเบทวิลล์และในคางก้าตอนเหนือ อย่างไรก็ตาม การจับกุมเพิ่มเติมถูกระงับโดย นายคอนอร์ ครุย โอไบรอัน (Conor Cruise O'Brien) ผู้แทนสหประชาชาติในคางก้า เนื่องจากกงสุลเบลเยียมให้สัญญาว่าจะส่งทหารรับจ้างทั้งหมดกลับประเทศ นอกจากนั้นแล้ว การดำเนินมาตรการต่างๆของปฏิบัติการนี้ อย่างเช่น การยึดครองที่ทำการไปรษณีย์ และสถานีวิทยุเมืองเอลิซาเบทวิลล์โดยกองกำลังสหประชาชาติ และทำการปิดล้อมรอบบริเวณบ้านพักรัฐมนตรีมหาดไทยของคางก้า (นายมูนองโก ; Munongo) ก็มีได้รับการปฏิบัติเนื่องจากนายชอมเบได้ประกาศทางสถานีวิทยุว่าเขายินดีที่จะร่วมมือกับสหประชาชาติในการปลดทหารรับจ้างทั้งหมด¹¹⁵

แม้ว่ากองกำลังสหประชาชาติยุติการจับกุมทหารรับจ้างแล้ว กงสุลเบลเยียมก็มีได้ปฏิบัติตามคำพูดทั้งหมด เขาอ้างว่าเขาสามารถใช้อำนาจทางกฎหมายกับเจ้าหน้าที่เบลเยียมเท่านั้น ส่วนพลเรือนชาวเบลเยียม เขาทำได้แค่เพียงให้คำแนะนำในการเดินทางกลับประเทศเท่านั้น กงสุลฝรั่งเศสและอังกฤษก็ดำเนินการในรูปแบบเดียวกันกับพลเรือนที่เต็มใจทำงานกับนายชอมเบ¹¹⁶

วันที่ 8 กันยายน มีรายงานว่าทหารรับจ้าง 273 คนถูกส่งกลับประเทศ (บางส่วนได้เดินทางกลับ) ส่วนทหารรับจ้างอีก 65 นายกำลังรอการส่งกลับประเทศ เสนาธิการทหารนายราจาและเจ้าหน้าที่สหประชาชาติคนอื่นๆที่คัดค้านการระงับปฏิบัติการรัมพ์พันท์นี้ต่างรู้สึกผิดหวังกับการดำเนินการของเหล่ากงสุลที่ไม่ทำตามสัญญาและการที่ยังมีทหารรับจ้างอยู่ที่คางก้า¹¹⁷

¹¹⁵ Ibid. , p.77.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid., pp.77-78.

สำหรับผู้สนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพแล้วการปฏิบัติการนี้ได้สร้างความยินดีกับการจับกุมตัวทหารรับจ้างโดยไม่มี การเสียชีวิต นายฮัมมาร์โซลด์แสดงความยินดีกับนายโอไบรอัน อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติการนี้ทำให้นายชอมเบเกิดความประหลาดใจ รวมทั้งก่อให้เกิดความไม่พอใจกับนายชอมเบและกลุ่มหัวรุนแรงที่เรียกว่ากลุ่ม “อัลตรา” (ultras) ที่มีต่อสหประชาชาติเช่นเดียวกัน¹¹⁸

หลังจากการปฏิบัติการครั้งนี้มีการเดินประท้วงต่อสหประชาชาติซึ่งนำโดยรัฐบาลของนายชอมเบ วันที่ 9 กันยายน นายชอมเบได้กล่าวหาว่าสหประชาชาติมีแผนที่จะจับกุมตัวเขาและนายมูนองโก บิดครองสถานีวิทยูเมืองเอลิซาเบทวิลล์ และปลดอาวุธตำรวจภูธรคาคังกา นายชอมเบกล่าวว่าแผนการดังกล่าววางแผนจากสหประชาชาติโดยการร้องขอของรัฐบาลกลาง วันที่ 12 กันยายน สหประชาชาติใช้เวลาถึง 11 ชั่วโมงเพื่อสร้างความประนีประนอม เจ้าหน้าที่ที่สหประชาชาติพยายามที่จะโน้มน้าวให้นายชอมเบจับไล่ทหารรับจ้างและให้แก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติวิธีกับลิโอโปลด์วิลล์ แต่ความพยายามดังกล่าวล้มเหลว¹¹⁹

3.3.2 ปฏิบัติการมอทอร์ (Operation Mothor)* การต่อสู้รอบแรก

(13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1961)

ที่เมืองลิโอโปลด์วิลล์รัฐบาลกลางได้เตรียมการรับรองการจับกุมตัวนายชอมเบ นายมูนองโก และรัฐมนตรีคาคังก้าคนอื่นๆอีก 3 คน การรับรองการจับกุมตัวรัฐมนตรีคนสำคัญของคาคังก้าทั้ง 5 คน นั้นได้ถูกส่งให้แก่ นายโอไบรอันในวันที่ 11 กันยายน ค.ศ.1960 ที่เมืองเอลิซาเบทวิลล์โดยนายวลาดิเมียร์ เฟบริ (Vladimir Fabry) ชาวอเมริกันผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางกฎหมายของสหประชาชาติในเมืองลิโอโปลด์วิลล์ แผนการดังกล่าวนี้มีการนำเสนอเมื่อนายมาหมูด ไครี่ (Mahmoud Khiary) ชาวตูนิเซียขึ้นหัวหน้าการปฏิบัติการพลเรือนในคองโกเดินทางมาถึง สำหรับนายโอไบรอันการจับกุมดังกล่าวจะมีขึ้นโดยสหประชาชาติในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของ “การปฏิบัติการมอทอร์” นอกจากนั้นเขายังเรียกร้องให้กองกำลังสหประชาชาติทำการจับกุมทหารรับจ้างอีกด้วย¹²⁰

¹¹⁸ Ibid., p.78.

¹¹⁹ Ibid.

* มอทอร์ (Mothor) เป็นภาษาฮินดู หมายถึง การจับกระแทก หรือ ชนอย่างแรง (smash)

¹²⁰ Ibid. , pp.79-80.

ในวันที่ 12 กันยายน ได้มีการประชุมกันเกี่ยวกับแผนการขั้นสุดท้าย และเวลา 4 นาฬิกา วันรุ่งขึ้นปฏิบัติการดังกล่าวได้เริ่มดำเนินการ ปฏิบัติการนี้ตรงข้ามกับปฏิบัติการรุ่มพันธ์ เนื่องจากมีการเสียเลือดเนื้อ ภายในระยะเวลา 20 นาที มีการยิงต่อสู้กันในบริเวณใกล้เคียงกับที่ทำการไปรษณีย์ เช้าวันต่อมาได้มีการร่วมกันโจมตีกองกำลังสหประชาชาติจากที่ต่างๆ ในคองโก นี่คือจุดเริ่มต้นในการต่อสู้กันเป็นระยะเวลา 8 วันระหว่างกองกำลังสหประชาชาติกับตำรวจภูธรของนายชอมเบ ในการต่อสู้ครั้งนี้เครื่องบินต่อสู้ ฟูกา มาจิสเตอร์ (Fouga Magister) ซึ่งขับโดยนักบินชาวยุโรปบินอยู่เหนือน่านฟ้าเมืองเอลิซาเบทวิลล์ เครื่องบินดังกล่าวได้ทำการระเบิด และระดมยิงเจ้าหน้าที่สหประชาชาติที่เมืองจาโดทวิลล์ (Jadotville) เมืองเอลิซาเบทวิลล์ (Elisabethville) และเมืองคามินา (Kamina) ในการสู้รบในครั้งนี้สหประชาชาติมีเพียงแค่เครื่องบินขนส่งเท่านั้น สหประชาชาติได้ทำการร้องขอเครื่องบินต่อสู้จากเอธิโอเปีย อย่างไรก็ตาม เครื่องบินก็ได้เดินทางมาถึง เนื่องจากความล่าช้าที่เมืองแอดดิส อับบาบา (Addis Ababa) และความล่าช้าในการได้รับสิทธิเดิมเชื้อเพลิงที่เมืองแคมพาลา (Kampala) ณ ประเทศอูกันดา (Uganda) ซึ่งเป็นดินแดนซึ่งอยู่ในการอารักขาของอังกฤษ¹²¹

ในการต่อสู้ครั้งนี้ขณะที่กองกำลังของนายชอมเบมีปืนกล ปืนครก (mortars) รถเกราะ (armored cars) และปืนไรเฟิลที่มีมาตรฐานจากเบลเยียม กองกำลังชาวไอริชของสหประชาชาติมีแค่ยานเกราะ กองกำลังชาวอินเดียมีปืนไรเฟิลรุ่นเก่าเท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากองกำลังสหประชาชาติจะมีอาวุธดีกว่าและไม่มีเครื่องบินรบ แต่ก็ยังสามารถยึดครองจุดยุทธศาสตร์บางจุดในเมืองเอลิซาเบทวิลล์ รวมทั้งที่ทำการของตำรวจภูธรในเมืองอัลเบิร์ตวิลล์ (Albertville) มาโนโน (Manono) และ ยูนซุ (Nyunzu) นอกจากนั้นยังสามารถครอบครองฐานที่เมืองคามินา (Kamina) ได้อีกด้วย¹²² การต่อสู้ในครั้งนี้มีเจ้าหน้าที่สหประชาชาติ 11 นาย ตำรวจภูธร 50 นาย และพลเรือนจำนวนหนึ่งถูกสังหาร¹²³

เป็นที่น่าประหลาดใจที่แม้ว่านายโอไบรอันจะประสบปัญหาในการปฏิบัติการนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจับกุมตัวนายมูองโก เขากลับประกาศในวันที่ 13 กันยายนว่า “การแยกตัวได้ยุติลงแล้ว” ทั้งที่ความเป็นจริงมิได้เป็นเช่นนั้นเลย การปฏิบัติการครั้งนี้ถือว่าสร้างความอับอายให้แก่เลขาธิการสหประชาชาติ สำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ และรัฐบาลที่ให้การสนับสนุน “โอนูก” การปฏิบัติการนี้ประสบความสำเร็จโดยสามารถจับกุมรัฐมนตรีคองโกได้เพียงแค่คนเดียว นั่นคือรองประธานาธิบดี ฌอง – เบ็บติส คิบเว (Jean – Bephiste Kibwe) ซึ่งได้รับการปล่อยตัวใน

¹²¹ Ibid.

¹²² Ibid., pp.81-82.

¹²³ Ibid., p. 80.

วันต่อมา และด้วยความช่วยเหลือของกงสุลอังกฤษนายชอมเบได้หลบหนีไปยังโรดิเซียทางตอนเหนือ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลางซึ่งเดินทางไปยังคางง้าโดยเครื่องบินสหประชาชาติเพื่อจะยึดครอง คางง้าได้เดินทางกลับเมืองลีโอโปลด์วิลล์ ภายหลังจากความไม่สะดวกหลายวันในเมืองเอลิซาเบทวิลล์¹²⁴

ขณะเดียวกัน นายฮัมมาร์โซลด์ก็ออกเดินทางจากนิวยอร์กโดยเครื่องบินในวันที่ 12 กันยายน และไปถึงเมืองลีโอโปลด์วิลล์ในวันที่ 13 กันยายน เพื่อที่จะเจรจากับรัฐบาลกลางถึงสถานการณ์ของประเทศที่เลวร้ายลงอย่างรวดเร็ว วันที่ 15 กันยายน 2 วันหลังจากที่นายดัก ฮัมมาร์โซลด์ไปถึงเมืองลีโอโปลด์วิลล์ ในวันนั้นเองผู้แทนของสหประชาชาติที่ประจำอยู่ ณ เมืองเอลิซาเบทวิลล์ได้รับข้อความผ่านมาทางกงสุลอังกฤษแจ้งทางสหประชาชาติว่านายชอมเบอยากจะพบกับนายฮัมมาร์โซลด์ที่เมืองเบงครอฟ (Bancroft) ในโรดิเซียเหนือในวันที่ 17 กันยายน นายฮัมมาร์โซลด์ส่งคำตอบไปให้นายชอมเบว่ามีความยินดีที่จะพบกับเขา อย่างไรก็ตาม ในคำตอบนั้นนายฮัมมาร์โซลด์ได้ระบุเอาไว้ว่า “การพบกันตามข้อเสนอ นั้นจำเป็นอย่างยิ่งว่าควรจะได้มีการออกคำสั่งเป็นการล่วงหน้าเพื่อให้มีผลต่อการหยุดยิงในทันที” เขายังได้แนะนำไปอีกด้วยว่าเนื่องจากสถานที่ซึ่งเครื่องบินได้บินลงที่เมืองเบงครอฟนั้นไม่สะดวกเรียบร้อย การพบกันตามกำหนดจึงน่าจะเป็นเมืองนโดลา (Ndola) ทางแถบโรดิเซียตอนเหนือ¹²⁵

วันที่ 17 กันยายน กงสุลอังกฤษซึ่งประจำอยู่ที่เมืองเอลิซาเบทวิลล์ได้ส่งข้อความจากนายชอมเบมาให้ผู้แทนของสหประชาชาติทราบว่านายชอมเบตกลงใน “หลักการที่จะให้มีการหยุดยิงโดยทันที” และพร้อมที่จะพบกับเลขานุการสหประชาชาติที่เมืองนโดลา¹²⁶

หลังจากที่ได้มีการติดต่อกันเรื่องที่จะให้มีการหยุดยิงแล้ว นายฮัมมาร์โซลด์ก็ตัดสินใจเดินทางต่อไปยังเมืองนโดลา และขึ้นเครื่องบินที่ทางสหประชาชาติบังคับการอยู่เป็นเครื่องบิน ดีซี-6 บี (DC-6B) โดยออกเดินทางจากเมืองลีโอโปลด์วิลล์เมื่อเวลา 15.55 นาฬิกา ตามเวลามาตรฐานกรีนิช โดยมีคณะผู้เดินทางร่วมด้วยอีก 15 คน แม้จะเห็นว่าการบินในตอนกลางคืนในคองโกมีอันตรายอยู่มาก แต่นายฮัมมาร์โซลด์ก็เสี่ยงเพื่อหลีกเลี่ยงจากการที่อาจต้องตกเป็นเป้าของเครื่องบินเจ็ทของนายชอมเบ เวลา 22.10 นาฬิกา ตามเวลามาตรฐานกรีนิช ทางเครื่องบินก็ปรากฏให้เห็นเหนือสนามบิน อีกสองสามนาทีต่อมาเครื่องบินก็ลับหายไป และไม่อาจติดต่อทางวิทยุได้อีก ต่อมาวันที่ 18 กันยายน เวลา 13.10 นาฬิกาตามมาตรฐานกรีนิช ซากปรักหักพังของเครื่องบินจึงปรากฏ

¹²⁴ Ibid., p. 81.

¹²⁵ Thant, View From the U.N., pp.131-132.

¹²⁶ Ibid., p.132.

ขึ้นจากเครื่องบินที่ออกค้นหา ซากเหล่านั้นอยู่ห่างไปทางใต้ของนโโดลาประมาณเก้าไมล์ครึ่ง และเมื่อตำรวจทางฝ่ายโรดิเซียเดินทางมาถึงนั้นพวกเขาพบผู้รอดชีวิตเพียงคนเดียวคือนายฮาร์โลดจูเลียน (Harold Julian) ซึ่งเสียชีวิตในอีกสองสามวันต่อมา¹²⁷

ภายหลังจากการเสียชีวิตของนายฮัมมาร์โสลด์สหประชาชาติยังคงพยายามที่จะหาทางแก้ไขปัญหาคาดังกล่าวต่อไป ในวันที่ 13 ตุลาคม ค.ศ.1961 นายชอมเบได้ทำข้อตกลงกับสหประชาชาติซึ่งในข้อตกลงดังกล่าวได้กำหนดเงื่อนไขต่างๆดังต่อไปนี้

1. แลกเปลี่ยนผู้ต้องหาทั้งหมด
2. จัดตั้งคณะกรรมการร่วมกันโดยมีอิสระในการตรวจสอบเพื่อทำการพิจารณาการปฏิบัติตามข้อตกลง
3. มีการถอนกำลังสหประชาชาติออกจากที่ทำการไปรษณีย์ และที่อื่นๆในเมืองเอลิซาเบทวิลล์โดยมีเงื่อนไขว่ารัฐบาลคองโกจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการ โฆษณาชวนเชื่อต่อต้านสหประชาชาติ
4. อนุญาตให้ใช้สนามบินในคองโก แต่โดยความเข้าใจว่าการควบคุมทางเทคนิคจะอยู่ภายใต้การดูแลของสหประชาชาติ

ข้อตกลงดังกล่าวยังได้กล่าวว่ากองกำลังทั้งหมดนอกเมืองเอลิซาเบทวิลล์จะยังคงอยู่ในฐานของตนดังเช่นเมื่อวันที่ 12 กันยายน และสหประชาชาติจะไม่ถือว่ามีการละเมิดข้อตกลงหยุดยิงถ้าหากกองกำลังคองโกตอบโต้ “การโจมตีจากภายนอก” ซึ่งอาจหมายถึงการโจมตีจากรัฐบาลกลาง¹²⁸

นายกรัฐมนตรือคูลา แสดงความรู้สึกรำลึกใจเกี่ยวกับข้อตกลงดังกล่าวก่อนที่จะมีการให้สัตยาบันจากสหประชาชาติ ในวันที่ 23 ตุลาคม นายอู ถั่น รักษาการเลขาธิการสหประชาชาติให้คำตอบเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวว่าไม่มีข้อตกลงหยุดยิง หรือข้อตกลงใดที่จะส่งผลกระทบต่ออำนาจของรัฐบาลกลาง ความตกลงทั้ง 2 มีผลเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างสหประชาชาติกับกองกำลังคองโกเท่านั้น¹²⁹

¹²⁷ Ibid.

¹²⁸ Lefever, *Crisis in the Congo : A United Nations force in action*, pp.89.

¹²⁹ Ibid.

ในการดำเนินการตามข้อตกลงนั้น การแลกเปลี่ยนนักโทษเกิดขึ้น แต่ข้อตกลงอื่นๆมิได้รับการปฏิบัติจากเอลิซาเบทวิสต์ สถานีวิทยูคาคังก้ายังคงโฆษณาชวนเชื่อโจมตีสหประชาชาติ ทหารรับจ้างที่ถูกขับไล่ออกไปแล้วบางคนเดินทางกลับมาโดยใส่เครื่องแบบพลเรือน และได้รับตำแหน่งในเมืองเอลิซาเบทวิสต์ คณะกรรมการร่วมไม่มีอิสระในการเข้าถึงฐานที่มั่นทางทหารของคาคังก้า เครื่องบินรบที่ขับโดยทหารรับจ้างระเบิดใส่บริเวณพรมแดนคาไซ-คาคังก้า (Kasai-Katanga) และที่ต่างๆในทางตอนเหนือของจังหวัดคาคังก้า เจ้าหน้าที่สหประชาชาติมองว่าการกระทำดังกล่าวถือเป็นการละเมิดต่อข้อมติเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ ซึ่งเรียกร้องให้มีการ “ระงับการปฏิบัติการทางทหารใดๆ” ที่อาจนำไปสู่สงครามกลางเมือง¹³⁰

เพื่อการนี้สหประชาชาติได้เตรียมความพร้อมในการเผชิญหน้าในรอบต่อไป จากประสบการณ์ในครั้งก่อนที่สหประชาชาติไม่มีเครื่องบินรบระหว่างการสู้รบในช่วงเดือนกันยายน ในครั้งนี้สหประชาชาติมีเครื่องบินเจ็ทของเอธิโอเปียจำนวน 3 ลำ ซึ่งเดินทางมาถึงในวันที่ 18 กันยายน ในช่วงปลายเดือนตุลาคม สหประชาชาติมีเครื่องบินเจ็ทต่อสู้ 5 ลำจากเอธิโอเปีย, 5 ลำจากสวีเดน และเครื่องบินแคนเบอร์รา (Canberras) อีก 5 ลำจากอินเดีย¹³¹

ในทางภาคพื้นดิน ความแข็งแกร่งของสหประชาชาติลดลงเนื่องจากการถอนตัวของกองกำลังคูนิเซียจำนวน 1,300 นาย และทหารกานา 600 นาย (ทหารทั้ง 2 ประเทศเดินทางกลับมาในช่วงต้นปี ค.ศ.1962) ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1961 สหประชาชาติมีจำนวนทหารทั้งหมด 15,733 นาย ในจำนวนนี้มีทหาร 6,000 นาย ประจำอยู่ที่เมืองเอลิซาเบทวิสต์ ขณะที่กองกำลังนายชอมเบมีตำรวจภูธรประมาณ 12,000 นาย และมีกองกำลังอื่นๆอีกด้วย ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว คณะมนตรีความมั่นคงพบปะกันอีกครั้งในเดือนพฤศจิกายนเพื่อทำการพิจารณาปัญหานี้¹³²

3.3.3 คณะมนตรีความมั่นคงประชุมกันอีกครั้ง (13 พฤศจิกายน ค.ศ.1961)

13 พฤศจิกายน ค.ศ.1961 คณะมนตรีความมั่นคงได้ประชุมกันอีกครั้งหนึ่งโดยการริเริ่มของเอธิโอเปีย ในจีเรีย และซูดาน ในที่ประชุมผู้แทนสหภาพโซเวียตได้ย้ำถึงความจำเป็นในการที่จะ “ยุติการแทรกแซงของจักรวรรดินิยมต่างชาติ” ในคองโก นายโซลินกล่าวว่าสถานการณ์ที่แท้จริงก็คือว่าพวกจักรวรรดินิยมได้ทำการต่อสู้อย่างค้ำคอเพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของคาคังก้า เพื่อให้ตกอยู่ในกำมือของการผูกขาดต่างชาติ ซิลอน ไลบีเรีย และสหสาธารณรัฐอาหรับยื่นร่าง

¹³⁰ Ibid., p.90.

¹³¹ Ibid., p.91.

¹³² Ibid.

ข้อมติการแก้ไขปัญหาโดยมีวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะในการที่จะขจัดการแทรกแซงจากต่างชาติ ในจังหวัดคาตังก้า ในช่วงหลังของเดือนเดียวกันนี้คณะมนตรีความมั่นคงได้ประชุมกันอีกครั้ง โดยข้อมติเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน ค.ศ.1961 คณะมนตรีได้คัดค้านกิจกรรมที่มุ่งต่อการแบ่งแยกตัวเองของจังหวัดคาตังก้าออกไป และนับเป็นครั้งแรกที่คณะมนตรีความมั่นคงมอบอำนาจให้เลขาธิการสหประชาชาติใช้กำลังได้เพื่อที่จะให้กองทหารรับจ้างต่างชาติเคลื่อนย้ายออกไปทั้งหมด¹³³

หลังจากที่ได้มีการลงมติดังกล่าวในวันที่ 24 พฤศจิกายนแล้ว นายซอมเบได้กล่าวสุนทรพจน์แก่ประชาชนที่ชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก ณ สนามกีฬาแห่งหนึ่งซึ่งตั้งอยู่นอกเมืองเอลิซาเบทวิลล์ เขากล่าวว่า “ภายใต้ข้อมติที่เพิ่งจะรับรองกันนี้ พรุ่งนี้ ถ้าฉัน ก็จะทำสงครามในดินแดนของเรา...พรุ่งนี้ หรือมะรืนนี้จะต้องมีการทดสอบความเข้มแข็งกันขึ้นแล้ว เมื่อเวลานั้นมาถึงขอให้ฉันรบคาตังก้าลุกขึ้นรบในทุกหนทุกแห่งตามถนน ทางเดิน ทางไฮเวย์ และในหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน พวกท่านไม่ใช่แต่จะมีอาวุธอัตโนมัติ หรือปืนยาวเท่านั้น แต่เราจะใช้ลูกศรอาบยาพิษของเรา เราจะใช้ขวานที่ใช้ฟันต้นไม้ เสียมที่ใช้ขุดบ่อดิน จิตใจของเราซึ่งจะฝ่าฟันอย่างห้าวหาญ ถนนแม้แต่เพียงแห่งเดียวก็ไม่สามารถให้ผ่านรอดไปได้ จะไม่ให้ทหารรับจ้างสหประชาชาติแม้แต่คนเดียวรู้สึกว่าจะปลอดภัยไม่ว่าจะอยู่ที่ตรงไหน...”¹³⁴

คำพูดอันเร้าใจซึ่งได้รับการออกอากาศแล้วซ้ำอีกทางวิทยุของคาตังก้ามีผลทำให้มีการทำร้ายเจ้าหน้าที่ของสหประชาชาติ บางคนถูกสังหาร บางคนถูกลักพาตัว นอกจากนั้นยังมีการตั้งเครื่องกีดขวางตามถนนโดยพวกสารวัตรทหารทำให้กองกำลังสหประชาชาติเคลื่อนย้ายกำลังได้ยากลำบากยิ่งขึ้น กิจกรรมซึ่งต่อต้านสหประชาชาติ และผู้แทนทั้งหลายนี้เองก้าวถึงขีดสุดทำให้เกิดความขัดแย้งอีกระหว่างกองกำลังสหประชาชาติกับกองกำลังฝ่ายคาตังก้านับตั้งแต่วันที่ 2 ธันวาคมจนถึงวันที่ 19 ธันวาคม¹³⁵

จากรายงานของนายสเตอร์ ลินเนอร์ ผู้แทนพิเศษของนายถัน ปรากฏว่าต่อมานี้คือส่วนหนึ่งของแผนการที่กำหนดไว้เพื่อจะตัดกองกำลังของสหประชาชาติออกไปจากเมืองเอลิซาเบทวิลล์ หรือไม่ก็บีบบังคับให้ยอมจำนน หรือไม่ก็ทำลายเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง เจ้าหน้าที่ของสหประชาชาติต้องใช้เวลาหนึ่งสัปดาห์ในการยุติวิกฤตการณ์ด้วยการเจรจาทำความตกลงอย่างสันติ แต่ปรากฏชัดว่าการที่เจ้าหน้าที่ของคาตังก้าไม่มีความศรัทธาอันจริงใจนี้เอง การเจรจาทำความตกลงจึงทำไม่ได้ ในขณะที่เตรียมการ ในการทำการเจรจาดกกลางกันพวกนี้ก็เตรียมการที่จะเข้าทำการ โจมตีอีก

¹³³ Thant , View from the U.N. .p.136.

¹³⁴ Ibid.

¹³⁵ Ibid., pp. 136-137.

เจ้าหน้าที่ของสหประชาชาติจับแผนการลับได้ว่าจุดมุ่งหมายที่แท้จริงก็คือการทำลายกองกำลัง สหประชาชาติ เพราะฉะนั้นกองกำลังของสหประชาชาติ จึงได้เริ่มปฏิบัติการอย่างแข็งกร้าวเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะสามารถเคลื่อนย้ายได้โดยอิสระและเพื่อที่จะให้ความสงบเรียบร้อยเกิดขึ้น¹³⁶

3.3.4 การต่อสู้ในรอบที่ 2 (round 2) (5-19 ธันวาคม ค.ศ. 1961)

ในวันที่ 5 ธันวาคม กองกำลังสหประชาชาติดำเนินการทางทหารเพื่อรักษาตำแหน่งใน เมืองเอลิซาเบทวิลล์ นายอุ ถัน รักษาการเลขาธิการสหประชาชาติได้อนุมัติให้ “ดำเนินการตอบโต้ ทั้งทางภาคพื้นดิน และทางอากาศเท่าที่จำเป็น” เพื่อนำการเคลื่อนย้ายอย่างอิสระกลับคืนมา ภายหลังจากที่ทหารอินเดียเคลื่อนย้ายสิ่งกีดขวางทางถนนระหว่างสนามบินและสำนักงาน สหประชาชาติ กองกำลังค้ำยันเปิดฉากโจมตีสหประชาชาติด้วยปืนครก (mortars) ปืนกล และปืน ไรเฟิล การโจมตีครั้งนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการปะทะกันครั้งที่ 2 โดยมีผู้เสียชีวิต 32 คนที่มีเชื้อชาติ กองโก และมีชาวกองโกที่ไม่ทราบจำนวนเสียชีวิตจากการปะทะครั้งนี้¹³⁷

ในคืนวันที่ 5 - 6 ธันวาคม ทหารค้ำยันได้ระเบิดสนามบินเอลิซาเบทวิลล์ วันต่อมาเพื่อ ป้องกันการเสริมกำลังของค้ำยัน กองกำลังสหประชาชาติได้ดำเนินการทางอากาศ โดยยิงสะพาน รางรถไฟ และสนามบินที่เมืองจาโดทวิลล์ (Jadotville) และเมืองโคเวซี (Kolwezi)¹³⁸

การต่อสู้ในรอบที่สองนี้มีความแตกต่างจากการต่อสู้ในรอบแรก ในขณะที่สหประชาชาติ พ่ายแพ้ในการต่อสู้รอบแรก การต่อสู้ในรอบที่สองถือเป็นการต่อสู้ที่สหประชาชาติประสบความสำเร็จ ในช่วงแรกที่สายการติดต่อสื่อสาร (line of communication) ถูกตัดขาดโดยการตั้งสิ่ง กีดขวางของฝ่ายค้ำยัน กองกำลังสหประชาชาติได้ทำการสร้างขึ้นมาใหม่โดยมีการสูญเสีย น้อยมาก¹³⁹

ในระหว่างการโจมตีรอบสุดท้ายของการต่อสู้ในรอบที่สองนี้กองกำลังสหประชาชาติได้ เข้าควบคุมแคมป์ Massart ฐานที่มั่นทางการปฏิบัติการของตำรวจภูธรและตึกของ the Union Miniere การดำเนินการในเดือนธันวาคมนี้มีการใช้กำลังสูงสุด 6,000 นาย แตกต่างจากเดือน

¹³⁶ Ibid., p. 137.

¹³⁷ Lefever, *Crisis in the Congo: A United Nations force in action*, p.95.

¹³⁸ Ibid.

¹³⁹ Ibid., p.97.

กันยายนซึ่งมีกำลัง 1,400 นาย เครื่องบินเจ็ท 15 ลำถูกใช้ในการปฏิบัติการครั้งนี้ มีการโจมตีทั้งทางภาคพื้นดิน และทางอากาศ และกองกำลังสหประชาชาติมิได้อยู่ภายใต้คำสั่งให้ตอบโต้เฉพาะการป้องกันตนเองเท่านั้น ผู้บังคับบัญชาการทหารนาบารา (Raja) ได้รับมอบอำนาจให้ริเริ่มดำเนินการทางทหารมากกว่าผู้บัญชาการคนใด การอนุมัติในครั้งนี้ได้ทำให้เขาสามารถใช้ยุทธวิธีโจมตีและเคลื่อนกำลังเข้าสู่ฐานที่มั่นซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยยึดครองได้¹⁴⁰

วันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ.1961 โดยได้รับความช่วยเหลือจากทางสหประชาชาติ และเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาในคอนโก นายเอ็ดมุนด์ กุลเลียน (Edmund Gullion) ได้มีการจัดการพบปะกันขึ้นตามคำร้องขอของนายชอมเบที่เมืองคิโตนา (Kitona) หลังจากที่ได้พบกันเป็นเวลานานตลอดวันกับนายกรัฐมนตรือคูลา ในวันที่ 20 ธันวาคม นายชอมเบก็ลงนามใน (ในตอนเช้าตรู่ของวันที่ 21 ธันวาคม) แถลงการณ์ 8 ข้อ ในแถลงการณ์ฉบับนี้เขาขอรับการนำเอากฎหมายแม่บทมาใช้ และยอมรับอำนาจของรัฐบาลกลางในเมืองลีโอโปลด์วิลล์ และตกลงยอมรับขั้นตอนต่างๆหลายข้อซึ่งมุ่งให้มีการยุติการแบ่งแยกดินแดนของจังหวัดคาคังกา นอกจากนี้เขายังได้ให้ความมั่นใจที่จะยอมรับข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงและสมัชชาใหญ่ และยังยอมรับที่จะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานอีกด้วย¹⁴¹

ภายหลังจากการเจรจาที่เมืองคิโตนา ทางกองกำลังสหประชาชาติก็ได้ใช้ความพยายามทั้งหมดด้วยการเจรจา และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะให้เกิดความแน่ใจว่าแถลงการณ์ที่คิโตนาจะได้รับการปฏิบัติอย่างเต็มที่ โดยให้เป็นขั้นตอนอันไม่อาจหลีกเลี่ยงที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหাজังหวัดคาคังกาโดยสันติวิธี แต่ความพยายามของทางกองกำลังสหประชาชาติก็ได้รับการขัดขวางอย่างขนานใหญ่โดยทัศนคติของนายชอมเบที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จากความร่วมมือแบบเสียไม่ได้มาเป็นการต่อต้านอย่างมีแผนการกำหนดไว้กลับไปกลับมาเสมอ ตัวอย่างเช่น นายชอมเบกล่าวว่าเขาไม่มีอำนาจที่จะตัดสินใจอนาคตของจังหวัดคาคังกา และขอให้สมัชชาของจังหวัดได้พบกันในเมืองเอลิซาเบทวิลล์เพื่อที่จะได้เจรจากันในเรื่องแถลงการณ์คิโตนา ในที่ประชุมนี้ นายชอมเบได้กล่าวปราศรัยโจมตีอย่างรุนแรงต่อรัฐบาลกลางและต่อกองกำลังของสหประชาชาติ อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1962 ทางสมัชชาได้ตัดสินใจยอมรับแถลงการณ์คิโตนา ให้เป็นพื้นฐานของการเจรจากับทางรัฐบาลกลาง¹⁴²

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ Thant , View from the UN ,p.139.

¹⁴² Ibid.

จากการปฏิบัติการณ์อันเนื่องนายกรัฐมนตรือคูลาได้เชิญนายชอมเบให้พบกับเขาที่เมือง ลีโพลด์วิลล์เพื่อเจรจากระบวนการสำหรับการปฏิบัติตามข้อแถลงการณ์ ในที่สุดเขาได้เดินทาง มาถึงเมืองลีโพลด์วิลล์ในวันที่ 15 มีนาคม เพื่อเจรจาทำความเข้าใจปัญหาที่ค้างค้ำอยู่ สมัชชาของ จังหวัดคางก้ายอมรับคำแถลงการณ์ที่เมืองคิโตนาแม้จะยังมีเงื่อนไขอยู่บ้าง ดังนั้นการพบปะกัน ระหว่างนายกรัฐมนตรือคูลากับนายชอมเบจึงเน้นที่กระบวนการที่จะนำไปปฏิบัติและยุติการ แบ่งแยกดินแดนของแคว้นคางก้า¹⁴³

3.4 บทบาทของ “โอนุก” และสถานการณ์ในคองโก ปี ค.ศ.1962

แม้สหประชาชาติจะหาทางแก้ไขปัญหาการแบ่งแยกดินแดนของจังหวัดคางก้า แต่การ แบ่งแยกดินแดนก็หาได้สิ้นสุดลงไม่ ในระหว่างเดือนประเทศในแถบยุโรปอย่างเป็นทางการของ นายถันในตอนต้นฤดูร้อนของปีค.ศ. 1962 นายถันได้รับรายงานในตอนต้นเดือนกรกฎาคม ว่านาย ชอมเบและพวกของเขาที่ยืนยันที่จะฉลองสิ่งที่เรียกว่า “เอกราช” ในวันที่ 11 กรกฎาคม ทั้งที่ได้รับความ คัดค้านจากทางสหประชาชาติก็ตาม¹⁴⁴

ระหว่างหลายเดือนภายหลังจากคำประกาศคิโตนาแล้ว ทางสหประชาชาติได้ใช้ความ พยายามทุกอย่างเพื่อให้บังเกิดผลตามข้อตกลงระหว่างนายชอมเบกับนายคูลา และเพื่อแก้ปัญหา ความยุ่งยากทั้งมวลระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลของจังหวัดคางก้า โดยการทำการเจรจาและหา ข้อตกลงกัน การเจรจาแสวงหาข้อตกลงเหล่านี้รวมถึงเรื่องมีการแลกเปลี่ยนอย่างกว้างขวางระหว่าง ผู้นำทั้ง 2 ตามแผนการณ์ที่เลขธิการสหประชาชาติเสนอให้มีการประนีประนอมคืนดีกัน ใน ระดับชาติ แผนนี้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นแผนของอุ ถัน (U Thant' Plan) ซึ่งได้เสนอไปให้ นายกรัฐมนตรือคูลาเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม และเสนอให้เจ้าหน้าที่ทางฝ่ายคางก้าในวันที่ 24 สิงหาคม¹⁴⁵

เนื้อหาสำคัญของแผนการณ์นี้รวมเอาเรื่องการยกเลิกรัฐธรรมนูญของสหพันธ์ และร่าง รัฐธรรมนูญของรัฐบาลขึ้นมาใหม่โดยให้มีผู้แทนของกลุ่มการเมืองและจังหวัดต่างๆทั้งหมดเข้าไว้ ด้วย ให้มีการจัดแบ่งเรื่องการเก็บภาษีระหว่างรัฐบาลกลางกับรัฐบาลของจังหวัดต่างๆ และการให้

¹⁴³ Ibid., pp.139-140.

¹⁴⁴ Ibid., p.140.

¹⁴⁵ Ibid., p.141.

ใช้สกุลเงินเป็นอย่างเดียวกัน การรวมตำรวจและทหารทั้งหมดเข้าเป็นหน่วยสังกัดกองทัพแห่งชาติ และประกาศนิรโทษกรรมทั่วไป¹⁴⁶

นายกรัฐมนตรีอูลายอมรับแผนการนี้ในวันที่ 23 สิงหาคม และนายชอมเบได้เขียนจดหมายถึงเลขาธิการสหประชาชาติเมื่อวันที่ 3 กันยายนว่าเขาได้รับแผนการนั้น “ด้วยความสนใจอย่างสุดซึ้ง” และ “เห็นด้วยกับหลักการอย่างเต็มใจ” อย่างไรก็ตาม นายชอมเบกลับหลีกเลี่ยงไม่ยอมผูกมัดในข้อใหญ่ๆ ในแผนหลายข้อด้วยกัน เพราะฉะนั้นเลขาธิการสหประชาชาติจึงเสนอมาตรการเพื่อให้เกิดการกดดันทางเศรษฐกิจแก่ค่าง้า โดยไม่ยอมให้มีการส่งออกแร่ทองแดงและแร่โคบอลต์ และกำหนดชัดว่าการจ่ายภาษีเหล่านี้แก่ค่าง้าจะถูกยึดหมด มาตรการเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากสหประชาชาติ แต่ก่อนที่จะกระทำเช่นนั้นได้ช่วงสุดท้ายอันเป็นบทบาทของค่าง้าก็ได้เริ่มขึ้น คราวนี้ตำรวจและพวกทหารรับจ้างฝ่ายค่าง้าได้โจมตีกองกำลังสหประชาชาติ¹⁴⁷

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1962 กองกำลังสหประชาชาติในเมืองเอลิซาเบทวิลล์และเมืองอื่นๆ ในค่าง้าถูกระดมยิงเป็นเวลา 4 วันติดต่อกัน ในวันที่ 24 ธันวาคม กองกำลังตำรวจของค่าง้ายิงเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ของฝ่ายสหประชาชาติเครื่องหนึ่งตก สंहาร์ว้อยโทชาวอินเดียคนหนึ่งซึ่งทำงานให้กับกองกำลังสหประชาชาติ มีการยิงต่อสู้อย่างหนักอีกใกล้กับสภาพเหมืองแร่ซึ่งตั้งอยู่ในเมืองเอลิซาเบทวิลล์ ในวันที่ 27 ธันวาคม พวกตำรวจได้วางแผนอย่างดีในการเข้าโจมตีกองกำลังสหประชาชาติที่ตั้งอยู่ในเมือง 3 จุดด้วยกัน¹⁴⁸

ในที่สุดโดยคำแนะนำร่วมกันของผู้แทนสหประชาชาติในคองโก นายโรเบิร์ต การ์ดิเนอร์ (Robert Gardiner) ผู้บังคับการกองทหารของสหประชาชาติในคองโก นายพลเปรม จันท์ (General Prem Chand) แห่งอินเดีย และที่ปรึกษาทางทหารของเลขาธิการสหประชาชายนายพลริกเย (General Rikhye) และโดยความเห็นชอบของนายราล์ฟ บันช์ (Ralph Bunche) รองเลขาธิการฝ่ายกิจการพิเศษทางการเมืองซึ่งเป็นที่ปรึกษาใหญ่ของนายถันในปัญหาเรื่องคองโก นายถันจึงได้ออกคำสั่งเริ่มตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม ให้กองกำลังของสหประชาชาติเริ่มปฏิบัติการได้ วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการ คือการไล่พวกตำรวจและพวกทหารรับจ้างให้ออกไปจากเมืองเอลิซาเบทวิลล์ และเพื่อให้การเคลื่อนย้ายภายในเมืองค่าง้าทั้งหมดเป็นไปได้โดยเสรี¹⁴⁹

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Ibid., pp. 141-142.

¹⁴⁸ Ibid., p. 142.

¹⁴⁹ Ibid.

นายชอมเบซู่ว่าจะ “ทำลายให้ราบเรียบ” บรรดาที่ตั้งของสหภาพเหมืองแร่ทั้งหมด ถ้าหากทางกองกำลังของสหประชาชาติทำการบุก เนื่องจากการข่มเหงนี้เองผู้แทนสหประชาชาติชาวอังกฤษ กับชาวเบลเยียมซึ่งได้รับคำสั่งจากรัฐบาลของตนได้ขอให้เลขาธิการสหประชาชาติหยุดยั้งแผนการณ์ไว้ก่อน พวกเขาแจ้งมาว่ารัฐบาลของเขาได้รับข่าวมาว่าถ้ากองกำลังของสหประชาชาติพยายามที่จะข้ามแม่น้ำลูฟีราให้ได้แล้ว กองกำลังจะต้องเผชิญกับการต่อต้านอย่างรุนแรง และที่ตั้งเหมืองแร่ทุกแห่งที่จาดอทวิสต์และโคเวทซีก็จะถูกพวกทหารรับจ้างทำลายจนหมดสิ้น เลขาธิการสหประชาชาติได้ส่งโทรเลขในทันทีไปถึงนายโรเบิร์ต การ์ดิเนอร์ ถ่ายทอดข้อความให้เขาทราบจากที่ได้รับจากรัฐบาลทั้ง 2 และขอให้เขาประเมินดูเอง¹⁵⁰

3.5 บทบาทของ “โอนุก” และสถานการณ์ในคองโก ปี ค.ศ.1963

3.5.1 ปฏิบัติการทางทหารครั้งสุดท้าย ปฏิบัติการแกรนสแลม (Operation Grandslam) (28 ธันวาคม ค.ศ.1962 - 4 มกราคม ค.ศ.1963)

สถานการณ์ทำท่ามีคมมเอาจริงๆ เลขาธิการสหประชาชาติได้มอบอำนาจปฏิบัติการครั้งที่สาม และครั้งสุดท้าย (ปฏิบัติการแกรนสแลม) เพื่อให้กองกำลังของสหประชาชาติในเมืองคางังก่าเคลื่อนย้ายได้โดยเสรี นายราล์ฟ บันซ์ มีความรู้สึกว่าการเสี่ยงข้ามแม่น้ำลูฟีราและเข้าเมืองจาดอทวิสต์เป็นเรื่องเสี่ยงมากเกินไป เมื่อนี้มีโรงงานทำแร่โคบอลต์ขนาดหีมาของสหภาพเหมืองแร่ตั้งอยู่ หากกองกำลังของสหประชาชาติข้ามแม่น้ำลูฟีรา และพยายามที่จะเข้าเมืองจาดอทวิสต์ให้ได้แล้ว นายบันซ์และเลขาธิการสหประชาชาติกลัวว่าคนของนายชอมเบงทำลายที่ตั้งโรงงานนั้นแน่¹⁵¹

ในคืนวันที่ 30 ธันวาคม เลขาธิการสหประชาชาติโทรเลขไปถึงโรเบิร์ต การ์ดิเนอร์ อีก โดยแจ้งให้เขาทราบถึงความหวาดหวั่นของรัฐบาลอังกฤษและเบลเยียม เพราะฉะนั้น เลขาธิการสหประชาชาติจึงต้องการให้เขาเตือนมิให้กองกำลังของสหประชาชาติข้ามแม่น้ำลูฟีราจนกว่าทางสำนักงานใหญ่ของสหประชาชาติจะได้หลักฐานแน่นอนว่าโรงงานจะไม่ถูกเผาทำลายหมด¹⁵²

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ Ibid., p. 143.

¹⁵² Ibid.

วันที่ 3 มกราคม เลขานุการสหประชาชาติได้รับรายงานจากนายคาร์ดินอร์ว่าได้ข้ามแม่น้ำลูฟิราไปแล้ว และกองกำลังของสหประชาชาติได้เข้าเมืองจาคอทวิลส์ไปแล้วตั้งแต่ตอนเที่ยงวันของวันเดียวกันนั้น ชาวเมืองพากันโห่ต้อนรับกองทหารเป็นอย่างดี มีรายงานว่านายชอมเบได้หนีไปโรดีเซีย การข้ามแม่น้ำลูฟิราและการเข้าเมืองจาคอทวิลส์ของกองกำลังสหประชาชาติโดยไม่ได้รับการขจัดขวาง (และโดยที่นโยบายของนายชอมเบซึ่งข่มขู่ที่จะทำลายล้างฝ่ายข้าศึกทุกทางต้องล้มเหลวลง) เป็นข่าวที่มาถึงสำนักงานใหญ่ของสหประชาชาติด้วยความประหลาดใจชวนยินดีเป็นที่สุด เลขานุการสหประชาชาติได้ส่ง นายบันซ์ไปคง โกอินทันทีเพื่อหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม และก็มีรายงานกลับมาว่ามีการต่อต้านอยู่น้อยมาก และมีเหมืองแร่ตามถนนหนทางน้อยกว่าที่คาดไว้จากที่มีในแผนที่เดิม¹⁵³

เมื่อกองกำลังสหประชาชาติเข้าสู่เมืองจาคอทวิลส์ได้แล้วในวันที่ 3 มกราคม พวกทหารรับจ้างก็หมดหนີไปหมดแล้ว ในวันเดียวกันนั้นเองเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกลางของคองโกก็เริ่มมาถึงเมืองเอลิซาเบทวิลส์ ปฏิบัติการเมืองจาคอทวิลส์นี้เป็นประสบการณ์แรกที่ดำเนินไปภายใต้สภาพการต่อสู้ในสนามของกองกำลังติดอาวุธซึ่งประกอบด้วยหน่วยต่างๆของนานาชาติ และอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสหประชาชาติ ปฏิบัติการแกรนสแลมดำเนินอยู่ตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยต่างๆหลายหน่วยภายใต้การบังคับบัญชาของนายพลเปรม จันด์ มีกองทหารจากอินเดีย เอธิโอเปีย คูนิเซีย ไอร์แลนด์ สวีเดน และกานา ร่วมดำเนินการอยู่เป็นหน่วยเดียวตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม จนถึงวันที่ 4 มกราคม รวมเบ็ดเสร็จปรากฏว่าเครื่องบินต่อสู้ของสหประชาชาติจำนวน 7 เครื่อง และเครื่องบินลาดตระเวนอีกเครื่องหนึ่งถูกยิงจากภาคพื้นดินตกหมดในระหว่างปฏิบัติการ แต่ไม่ปรากฏว่ามีนักบินคนใดได้รับบาดเจ็บเลย เครื่องบินต่อสู้ทางอากาศ 10 ลำ ของกองทัพอากาศคองโกที่มีอยู่ในจังหวัดคาคังง่าเมื่อปฏิบัติการของสหประชาชาติเริ่มต้นขึ้นนั้นถูกทำลายไม่เหลือเลยสักลำ ฐานกำลังทางอากาศที่สำคัญๆทั้งหมดที่ตั้งอยู่ตามฐานอากาศของคาคังง่าถูกเครื่องบินต่อสู้ของสหประชาชาติทำลายเรียบ ส่วนกองกำลังของสหประชาชาติก็สูญเสียคนของตนไป 9 คน และมีอีก 72 คน บาดเจ็บ ไม่มีรายงานที่น่าเชื่อถือได้เกี่ยวกับความเสียหายของทางฝ่ายกองกำลังตำรวจ¹⁵⁴

ในวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 1963 เลขานุการสหประชาชาติได้รับข่าวจากนายชอมเบและคณะรัฐมนตรีของเขาซึ่งมีการประชุมกันขึ้นที่เมืองโคลเวซี ข่าวนี้ผ่านมาทางรัฐบาลเบลเยียม ในข่าวนั้นบอกว่าพวกเขาได้ประกาศยุติการแบ่งแยกดินแดนของจังหวัดคาคังง่า และยอมให้กองกำลัง

¹⁵³ Ibid.

¹⁵⁴ Ibid., pp.144-145.

สหประชาชาติเคลื่อนย้ายได้โดยอิสระ และเพื่อให้ทางสหประชาชาติดำเนินการตามแผนฟื้นฟูชาติ
 จีนใหม่ พวกเขาเรียกร้องว่ารัฐบาลกลางจะต้องจัดการภัยโศกในทันทีดังที่ได้มีการกำหนดไว้ใน
 แผนในอันที่จะเป็นหลักประกันต่อเสรีภาพ และความปลอดภัยของรัฐบาลจังหวัดคาตังก้า และแก่
 ทุกคนที่ทำงานภายใต้อำนาจที่ได้รับมอบหมาย เลขาธิการสหประชาชาติรับทราบข่าวของนาย
 ซอมเบ และได้แจ้งให้นายซอมเบทราบในวันที่ 15 มกราคม ว่าทางสหประชาชาติจะทำทุกอย่างสุด
 ความสามารถเพื่อช่วยให้บรรลุความสำเร็จตามคำมั่นสัญญาที่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนในถ้อยแถลง
 ของเขา ในวันที่ 15 และ 16 มกราคม ประธานาธิบดีคาซาวูบู และนายกรัฐมนตรีคูลา ต่างได้ยืนยัน
 ว่าการประกาศภัยโศกในวันที่ 26 พฤศจิกายน ค.ศ. 1962 นั้นยังมีผลใช้บังคับอยู่ ในวันที่ 17
 มกราคม นายซอมเบก็ได้พบกับผู้แทนของสหประชาชาติ ณ ที่ตั้งของกองกำลังสหประชาชาติใน
 เมืองเอลิซาเบทวิลล์ เพื่อเซ็นสัญญาซึ่งเขายอมรับที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่กองกำลังของ
 สหประชาชาติที่จะเข้าเมืองโกลเวออย่างสันติ ในวันที่ 21 มกราคม กองกำลังสหประชาชาติก็ได้เข้า
 ควบคุมศูนย์ต่างๆที่สำคัญซึ่งทางกองโกคุมอยู่ก่อน และได้ทำการฟื้นฟูความสงบเรียบร้อยขึ้น กอง
 ดำรวจภูธรของคาตังก้าถูกยุบไป¹⁵⁵

เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1963 เลขาธิการสหประชาชาติได้รายงานไปยังคณะมนตรีความ
 มั่นคงเสนอเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ซึ่งได้มอบหมายให้กับกองกำลังสหประชาชาติตามข้อมติ
 คณะมนตรีความมั่นคงได้บรรลุผลตามเจตนาแล้ว และเลขาธิการสหประชาชาติยังได้รายงานถึง
 อำนาจหน้าที่ในส่วนที่ยังเหลืออยู่ที่จะต้องปฏิบัติต่อไป¹⁵⁶

เกี่ยวกับเรื่องที่จะชำระไว้ซึ่งบูรณภาพแห่งดินแดน และอิสรภาพทางการเมือง เลขาธิการ
 สหประชาชาติกล่าวว่าอาจเป็นการสรุปอย่างมีเหตุผลได้ว่าการแยกดินแดนของแคว้นคาตังก้านั้นใน
 ขณะนี้ได้สิ้นสุดลงแล้ว

เกี่ยวกับความช่วยเหลือในการฟื้นฟูกฎหมายและความสงบเรียบร้อย เลขาธิการ
 สหประชาชาติกล่าวว่ากฎหมายและความสงบเรียบร้อยดูเหมือนจะกลับคืนมาสู่ศูนย์กลางใหญ่ๆ
 ของจังหวัดคาตังก้าแล้ว และเป็นที่คาดกันว่าการคงกองกำลังของสหประชาชาติไว้เช่นนั้นจะมีผล
 อย่างเดียวกันในการสร้างความสงบเรียบร้อยให้กับพื้นที่ชนบท แต่ความจำเป็นสำหรับความ
 ช่วยเหลือของสหประชาชาติในการชำระไว้ซึ่งกฎหมายและความสงบเรียบร้อยนั้นยังคงต้องรอเวลา
 อีกชั่วกระยะหนึ่ง อาจเป็นระยะเวลาประมาณ 1 ปี แม้ว่าจะค่อยๆลดกองกำลังลงบ้างแล้วก็ตาม

¹⁵⁵ Ibid., pp. 145-146.

¹⁵⁶ Ibid., p. 146.

สำหรับอำนาจหน้าที่ซึ่งมอบหมายมาให้ทำการป้องกันมิให้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นใน
 กองโก เลขาธิการสหประชาชาติตั้งข้อสังเกตว่าอาจถือได้ว่าบรรลุผลสำเร็จไปบ้างแล้วพอสมควร
 แม้ว่าการเตรียมความพร้อม และการเฝ้าดูอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์เหล่านี้จะยังคงเป็นสิ่งที่
 ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ก็ตาม

ส่วนเรื่องการช่วยเหลือทางวิชาการ เลขาธิการสหประชาชาติได้รายงานว่าได้ปรึกษาหารือ
 กับรัฐบาลกองโกในปัญหาเรื่องการหาทางสำหรับให้ความช่วยเหลือในอนาคตแก่กองโก ในขณะที่
 ยังมีความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องในระหว่างที่หลายๆรัฐที่ให้ความช่วยเหลือ หรือจากความ
 ช่วยเหลือของทางสหประชาชาติก็จะต้องมีปัญหาในเรื่องการเพิ่มพูนความช่วยเหลือทวิภาคี โดย
 ที่กองโกจะต้องไม่ตกอยู่ในอันตรายของการแข่งขันกันแย่งชิงระหว่างรัฐต่างๆ

วันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 1963 เลขาธิการสหประชาชาติได้เสนอรายงานฉบับหนึ่งเกี่ยวกับ
 ปัญหาให้ทหารของสหประชาชาติเลิกเข้าไปมีพันธะในกองโก เลขาธิการสหประชาชาติได้เสนอ
 ระยะเวลาของการถอนตัวออกไปโดยให้กองกำลังถอนตัวอย่างสมบูรณ์ในตอนสิ้นปี ค.ศ. 1963
 โดยบันทึกไว้ด้วยว่าการยังคงกองกำลังไว้นั้นจะทำให้ต้องหาเงินมาใช้จ่ายอีกมากมาย หลักประกัน
 ด้านการเงินของสหประชาชาติเป็นเหตุผลที่ต้องยอมรับการถอนกำลังออกไป¹⁵⁷

การดำเนินการตามคำร้องขอของรัฐบาลกองโกเพื่อลดกำลังทางทหารแต่ยังคงให้ความ
 ช่วยเหลือทางทหารต่อไปจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1964 สมัชชาได้ตัดสินใจในวันที่ 18 ตุลาคม
 ค.ศ. 1963 ให้อนุมัติการใช้จ่ายได้โดยกระหน่ำสำหรับการปฏิบัติงานของสหประชาชาติในกองโก
 จนกระทั่งถึงวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1964 และอนุมัติการใช้จ่ายตามความจำเป็นสำหรับปฏิบัติการ
 ดังกล่าวนี้อีก กำลังทั้งหมดลดลงมาจาก 18,000 คน ถึง 5,871 คน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกระดับจนถึง
 สิ้นสุดปี ค.ศ. 1964 ในวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1964 ก็ลดมาเรื่อยๆ และถอนกำลังทั้งหมดออกไป¹⁵⁸

3.6 ภาพรวมเกี่ยวกับสถานการณ์ในกองโกภายหลังการถอนตัวของกองกำลังสหประชาชาติ

หลังจากที่กองกำลังสหประชาชาติถอนตัวออกไปแล้ว สถานการณ์ในกองโกก็เริ่ม
 เสื่อมทรามลงอย่างรวดเร็ว แม้ก่อนการถอนทหารออก บรรดาผู้นำของฝ่ายค้านต่างๆก็พากันลงใต้
 ดินและบางคนก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการปลดแอกแห่งชาติ (a national liberation committee) ขึ้น ณ

¹⁵⁷ Ibid., pp.146-147.

¹⁵⁸ Ibid., p.147.

เมืองบราซซาวิลส์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะล้มล้างรัฐบาลของนายอคูลาโดยการใช้วิธีการอันรุนแรง ในขณะที่เขาก่อนการก่อการต่างๆก็เกิดทั่วไปหมดตามส่วนต่างๆของประเทศ ในวันที่ 31 พฤษภาคม นายกรัฐมนตรีอคูลาได้ขอให้กองกำลังสหประชาชาติส่งทหารกองย่อยเข้าไปยังเขต บูกาเว (Bukavu) เพื่อช่วยเหลือรัฐบาลในการรักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย เลขานุการสหประชาชาติได้อนุมัติโดยทันทีแม้จะเป็นวันสุดท้ายก็ตาม อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 6 มิถุนายน นายกรัฐมนตรีได้ถอนคำร้องขอ และขอเป็นว่าให้กองกำลังของสหประชาชาติตั้งอยู่ ณ ที่ซึ่งจะส่งมอบอุปกรณ์เหลือใช้ทางทหารให้กับรัฐบาลของเขา หลังจากที่ได้ปรึกษากับคณะกรรมการที่ปรึกษาเรื่องคองโกแล้ว เลขานุการสหประชาชาติได้อนุมัติให้กองกำลังของสหประชาชาติสนองตอบต่อคำร้องขอนั้น¹⁵⁹

ทันทีหลังจากที่กองกำลังสหประชาชาติถอนตัวออกจากคองโกแล้ว รัฐบาลของนายอคูลา ก็เผชิญกับพวกฝ่ายค้านสองฝ่ายที่ทำการต่อต้าน ฝ่ายหนึ่งนำโดยผู้นำซึ่งนิยมแนวทางฝ่ายซ้าย คือนายปีแอร์ มูเลเล (Pierre Mulele) และอีกฝ่ายนำโดยผู้นำซึ่งนิยมแนวทางฝ่ายขวาคือนายมัวส์ ซอมเบ ในวันที่ 9 กรกฎาคม ซีริล อคูลา ก็ลาออก และนายมัวส์ ซอมเบ ก็ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งยังความตื่นตระหนก และโกรธแค้นให้แก่ประเทศแอฟริกาส่วนมาก ในการเข้าดำรงตำแหน่งใหม่นี้เองเขาได้ใช้ความพยายามรวบรวมกำลังต่อต้านผู้ที่ขัดขวางเขา แต่ความพยายามนี้ก็ประสบความสำเร็จล้มเหลว หลังจากนั้นไม่นาน กองกำลังของผู้ก่อการร้ายได้แผ่ขยายเข้าควบคุมเขตแดนอันกว้างใหญ่ ในภาคตะวันออกของประเทศรวมทั้งเมืองสแตนลีย์วิลล์ซึ่งเป็นเมืองที่นายคริสโตเฟอร์ กเบเนเย (Christopher Gbeneye) ได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นต่อต้านเขาด้วย โดยนายกเบเนเยได้รับความช่วยเหลือทางทหารจากต่างประเทศ (เบลเยียม) และยังได้รับเอาทหารรับจ้างต่างชาติให้คอยสนับสนุนกองทัพของตน¹⁶⁰

ในฤดูใบไม้ร่วงปี ค.ศ.1965 รัฐบาลคองโกก็ขับไล่เขาออกจากที่นั่งในสภา ด้วยความรู้สึกรังเกียจว่าชีวิตกำลังตกอยู่ในอันตราย เขาจึงหนีออกไปต่างประเทศ และก็ขอลี้ภัยทางการเมืองในประเทศสเปน ศาลทหารคองโกได้ตัดสินว่าเขาเป็นผู้ทรยศต่อประเทศชาติ และพิพากษาประหารชีวิตโดยที่นายซอมเบไม่ได้อยู่ในประเทศ¹⁶¹

ในวันที่ 1 กรกฎาคม หนังสือพิมพ์ก็พาดหัวเกี่ยวกับนายซอมเบ เครื่องบินส่วนตัวของเขาซึ่งบินจากอิบิซา (Ibiza) ในเกาะบาเรียริค (Balearic) มุ่งสู่มาจอร์กา (Majorca) ถูกลักพาไปโดยชาย

¹⁵⁹ Ibid. , p.149.

¹⁶⁰ Ibid. , pp.149-150.

¹⁶¹ Ibid., p.153.

ฝรั่งเศสชื่อนายฟรานซิส โบดีนัน (Francis Bodenan) และพาเครื่องบินเขาไปยังเมืองแอลจีเรีย ทางรัฐบาลแอลจีเรียซึ่งถือว่านายชอมเบเป็นผู้ทรยศต่อชาติไม่ยอมให้เขากลับสู่สเปน ในระหว่างที่เขาถูกจองจำอยู่นั้นรัฐบาลคองโกภายใต้การนำของนายพลโมบูตูได้พยายามหลายครั้งให้รัฐบาลของแอลจีเรียส่งตัวเขากลับไปยังคองโก เห็นได้ชัดว่าเพื่อที่จะได้ตัวเขาไปประหารดังที่ศาลได้ลงโทษเขาในขณะที่เขาหนีออกนอกประเทศ โดยเหตุผลที่เข้าใจได้ ทางฝ่ายแอลจีเรียปฏิเสธที่จะทำตามคำร้องขอของคองโก ในวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1969 นายชอมเบเสียชีวิตในระหว่างถูกคุมขัง ทางรัฐบาลแอลจีเรียเกรงว่าจะเกิดการสงสัยขึ้นว่ามีส่วนผิดในการเสียชีวิตครั้งนี้จึงได้เชิญนายแพทย์รวม 11 คน ให้ทำการพิสูจน์ศพ นายแพทย์ทุกคนลงความเห็นตรงกันว่าสาเหตุของการเสียชีวิตนั้นเนื่องมาจากหัวใจล้มเหลว¹⁶²

---

¹⁶² Ibid.